Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[БУР]ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[1]921 оной [...]hээ гарана | № 160 (17283) | 1986 оной июлиин 11, пятница | Сэн 3 мүн.

[Т]АБШАГАЙ ҺАРАДА—АЖАЛАЙ [ҮН]ДЭР БҮТЭЭСЭ, ДЭЛИСЭ, ШАНАР!

[Ре]спубликын ажахынуудта түсэбэй ёhоор, [...]а дээрээ 453,2 мянган тонно үбhэн, 231 [мянг]ан тонно сенаж, 120,6 мянган тонно силос, [...] мянган тонно витаминтай ногооной гурил [бэлэ]дхэгдэхэ ёhотой.

[...] зорилгонуудые бэелүүлхын тулада нүлөө ехэтэй [социали]с мүрысөө хаа хаанагүй үргэнөөр эмхидхэе!

Байгша оной июлиин 10-hаа августын 10 болотор республика доторнай тэжээл бэлэдхэлгын габшагай hара соносхогдобо.

[РЕПО]РТАЖ

СЭЛМЭГ ҮДЭРЫЕ ҺАМБААШАЛНА

[...]зунай эхинhээ [...]лбэгээр сэрэжэ [...]ногооной урга-[...]йн нүлөө үзүү-[...] хаанагүй үбhэ [...]веер, үндэрөөр [...] hалхинда ми-[...]но. Үдэрэй ха-[...] шарахые ойл-[...]лишоhон звe-[...] хэжэ ябаhан [...]эдгүй бүтээнэ. [Рес]публикын габь-[...]тэр, Буряадай [Вер]ховно Соведэй [...] Цыремпиловэй [...]ауудай звено-[...]гээ адууhа мал-[...]ээл бэлэдхэжэ [...]

[...]наада хажуулд [...]эбаад hуринуу-[...]а хоёр трактор [...]hан ногоо саб-[...]

[...]ракторташ лу-[...] хүдэлдэг юм. [...]хээ hураа hаат-[...]йха. Александр [...] совхозой МТМ-[...]хэ болоо ёhо-[...] Дугар Аюшеев-[...] хөөрэлдэгты.— [...] болошоhон хуб-[...] зэргын бэетэй [...] хүбүүн хэлэбэ. [...] энэ залуу хүн-[...] ажал, түсэб зо-[...]ь хөөрэлдэжэ [...]

[...]ороhоор арбаад [с]абшалангаймнай [...]онойхидо ср-[...]йшэг дав. Мү-[...]шажа байhан

hайжаруулагдамал сабшалан дээрэhээ гектарай дунда зэр-гээр дүшөөд центнер олон жэлэй ногоон абтана. Энэ жэлэй хабарынь ехэл хүйтэн бэйжа, ургасада бага бэшэ haад ушаруулаа. Сабшалан дээрээ яhала хүдэлмэри ябуулаабди. Бүхы газараа хоёр дахин уhалаабди. Минеральна үтэгжүүлгэшье гаргагдаа. Борной шэрэжэ, сабшалангайнгаа хүрьhыень дээгүүрнь hайжаруулаабди. Звеномнай гектар бүриhөө 35 центнер ургаса абаха даабарияа 5 центнерээр үлүүлжэ, гектарай 40 центнер хүрэтэр ногоо абахаар хараалнабди,— гэжэ луговод хүбүүн хөөрэбэ.

— Мүнөө хэды шэнээн үбhэтэй болообта? Түсэбтнай хэды юм? — гээд асуубаб.

— Үсэгэлдэрэй хэмжэжэ үзэхэдэмнай, мянгаад центнер байгаа hэн. Мүнөөдэо хоёр hури бодхоохо зон аабзабди даа. Хамта дээрээ 10,7 мянган центнер үбhэн абтаха ёhотой,— гэбэ.

Энэ звенодо 16 хүн хүдэлнэ. Бултадаа шахуу залуушуул юм. Эдэнэр найман тракторта, 4 косилка ногоо сабшана, үбhэ hуриладэг, түлхидэг, тармадаг түхеэрэлгэнүүд хүсэд хүрэхоор үгтэнхэй.

— Манай звено гүйсэд оньhожоруулагданхай. Гансал тракторнууднай хуушаршанхай. Даб дээрэ техникэмнай haэдгүйгөөр хүдэлгэдэнэ. Запчастьнууд олоор дуталдана. Жэшээлхэдэ, косилкада хажуурай шүдэн, тэрэниие таблаха хадааhан, штанга, ремень гэхэ мэтэ деталиуд үгы. 2280 номерой ременьнүүд олдоногүй. Ондоое табихадамнай, тэрэмнай удаан ябангүй таhаршана.— гэжэ косилкашан хүбүүн Василий Кишигтуев мэдүүлбэ.

Косилкашадай дундаhаа залуу коммунист Сергей Омогтуев шалгаржа гарана. Тэрэ энэ ажалдаа удаан саг соо хүдэлжэ, яhала дүй дүршэлтэй болонхой. Үбhэ түлхидэг агрегатда ажалай ветеран, hурган-хүмүүжүүлэгшэ Содном Памаевич Максаров хүдэлнэ. Тармуурта залуу комсомолец, сэрэгэй албанhаа hая табигдаhан Д.-Ц. Токтохоев hайнаар ажалладаг юм. Юрэдөө, звеногой гэшүүдэй хэжэ байhан ажалые, тэдэнэрэй хүсэл эрмэлзэлые харахадаа, энэ жэлэй эрхэ байдалые ойлгоhон хадаа айхабтар оролдосотойгоор, нарин нягтаар, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Тиимэhээ эдэнэрэй түсэб, даабаряа заатагүй дүүргэхэ байhандань батаар этигэhэм.

— Абаhан үялгаа бэелүүлхэ зон аабзабди даа. Минии hанахада, олон жэлэй ногоое дахин шэнэлжэ тарихаар болообди. Иигэжэ сабшалан дээрэ тодорхой хүдэлмэри ябуулаа haa, hанаhандаа хүрэжэ шадахабди,— гэжэ луговод хэлэбэ.

Зүб лэ даа. Дугарай хэлэhыень дэмжэнгүй байхын аргагүй. Тэдэнэр хойто жэлэй хабар «волоснец сибирский», «костёр безостый» гэhэн олон жэлэй ногоо тарижа, бүри ехэ ургаса абаха бата найдамтай үндэhэ hуури табиха ёhотой. Харин мүнөө тус звеногойхид ургуулhанаа бултыень суглуулжа абахын түлөө оролдожо ябана.

— Мүнөө наратай сэлмэг байгаашье haань, сабшалангайнгаа ногоон байнал гэжэ үлүү ехээр сабшангүй, унагааhанаа hайнаар хатаажа, түргэн суглуулжа абахые оролдонобди. Ушар тиимэhээ косилкашад сабшалга хуряалга хоёрой хоорондохи забhарыень ехэ болгохогүй гэжэ оролдоно бшуу,— гээд нүхэр Аюшеев мэдүүлбэ.

Тогоошон эхэнэр Лидия Батуева звеногой гэшүүдые үдэрэй дүрбэ дахин халуун эдеэгээр хангана. Үбhэшэд байра дээрээ байгаад, ажалладаг юм.

Манай ябаhан үдэр хэды аяма халуун болоо байгаашье haань, сабшалан дээрэ тракторнуудай хүнхинэлдөөн таhарнагүй. Звеногой гэшүүд наранай шанга элшэдэ хатаhан үбhөө үдэhөө хойшо суглуулжа hурилхаа байгаа hэн.

Д. ДОНДОКОВ.
Ивалгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) тармууршан Ц.-Д. Бадмаев, үбhэ түлхидэг түхеэрэлгэдэ хүдэлдэг М. Токтохоев, О. Мункуев гэгшэд саг зуурын забhарлалай үедэ; луговод Д. Аюшеев косилкынгаа хажууда.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

[Ү]дөө ажахын [Ү]ЗЭСХЭЛЭН

[ҮН]ЭТЭ САГАА [ГЭ]НГҮЙГӨӨР

[...] АССР-эй Ста-[...]правлениин мэ-[...]ёhоор, республи-[...]совхозууд байгша [...] 7-ой байдалаар [...]777 гектарай но-[...]хэ гү, али үнгэ-[...]йхидэ орходоо, [...] ехэ сабшалан-[...]нагаагаа. Эндэ [...] Прибайкалиин, [...]онуудай ажахы-[...]абшагдаха тал-[...]11 процент хү-[...]ь сабшажа уна-[...]на. Эдэнэрэй [...] сабшаад байха-[...]й, Зэдын, Яруу-[...]анай. Захаами-[...] оройдоол 2—[...]ень унагааhан [...] Харин Баунтын, [...]о-Байгалай рай-[...]хоз, совхозууд [...]өө ороодүй.

[...]амнай байгша [...]мта 453,2 мян-[...] үбhэ ниитынгээ [...]да бэлэдхэхэ тү-[...] мэдээнэй ёhоор, [...]хозууд хараалаг-[...]арияа оройдоол [...] дүүргэhэн боло-[...]э тэдэнэр нёдон-[...]рходоо, 10,6 мян-[...]р ехэ үбhэ hурил-[...]а. Бэшүүрэй, Зэ-[...]ар-Шэбэрэй, Ка-[...]орин районууд [...]о үнгэрэгшэ жэ-льйхидэ орходоо, энэ харюусалгатай хаhаяа эртүүр эхилжэ, яhала үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ ябана. Республика дотороо үбhэ ехээр бэлэдхэхэ түсэбтэй, Яруунын районойхид мүнөө нэгэшье центнер үбhэ hурилөөдүй байhаар. Харин Хурамхаанай, Зэдын, Хэжэнгын районууд мүртэй үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ шадаадүй.

Силос дараха хүдэлмэри гансал Бэшүүрэй, Кабанскын районуудта эхилэнхэй. Кабанскынхид нёдондошье силос даралгаяа эртүүр эхилжэ, шэмэтэ тэжээл ехээр нөөсэлжэ абаа hэн. Мүнөө үедэ республикын бусад районуудай энэ шухала хүдэлмэреэ эхилээдүй байhаниинь гайхамаар.

Республикын колхоз, совхозууд энэ жэлдэ бүхыдөө 52,3 мянган тонно витаминтай ногооной гурил гаргаха түсэбтэй аад, харин июлиин 7-ной байдалаар дүн хамта 3669 тонно энэ сэнтэй тэжээл нөөсэлөө гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо, 74 процентээр ехэ гурил татаа. Энэ талаар илангаяа Зэдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын районуудта үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулан харахада, 2,4—4,0 дахин ехэ гурил гаргаад байхадань, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Загарайн, Тарбагатайн, Баргажанай районууд бага тэжээл нөөсэлбэ.

Байгша ондо сенаж даралгын хэмжээн нёдондоной энэ үеынхидэ орхолоо, нэгэ бага дээгүүршье haa, тодорхой хэмжээн абтахаар болонхой. Республикын колхоз, совхозууд энэ жэлдэ дүн хамта 231,0 мянган тонно сэнтэй, шэмэтэй тэжээл нөөсэлхэ даабаритай аад, харин hүүлэй мэдээгээр оройдоол 5715 тонно гурил бэлэдхээ. Загарайн районой ажахынууд сенаж дараха хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулна. Эдэнэр hүүлэй мэдээгээр дүн хамта 3314 тонно шэмэтэ тэжээл нөөсэлжэ, түсэбөө 27 процент бэелүүлээ. Баргажанай, Зэдын, Яруунын, Хурамхаанай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Хоринн районууд энэ хүдэлмэреэ эхилээдүй байhаар.

Мологой набша намаа бэлэдхэхэ хүдэлмэри ехэл муугаар ябуулагдана. Республика дотор бүхыдөө 160 тонно нимэ тэжээл нөөсэлэгдөө гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, 289 тонноор бага набша намаа суглуулагдаа.

Байгша ондо ургаса ногоон хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар ургаhхай. Ушар тиимэhээ республикын колхоз, совхозууд энэ жэлэй байдалые хараада абан, элбэг үбhэ тэжээл шадаал haa, ехээр нөөсэлхые оролдохо ёhотой. Энэ зорилго бэелүүлхэ арга боломжо ажахы бүхэндэ бии гээшэ. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ энэ шухала хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр, үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха талаар хүдөөгэйхид үнэтэ сагаа гээнгүйгөөр ажаллаха болоно.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ 1986 ОНОЙ ИЮЛИИН 7-ной МЭДЭЭН

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	сабшагдаhаниинь	Бэлэдхэгдэhэниинь: үбhэн	сенаж	силос	ногооной гурил
Баргажанай	5	2	—	—	3
Баунтын	—	—	—	—	—
Бэшүүрэй	11	10	5	3	14
Зэдын	2	1	—	—	8
Яруунын	2	—	—	—	3
Загарайн	9	4	27	—	3
Захааминай	3	—	1	—	2
Ивалгын	7	4	4	—	6
Кабанскын	7	4	4	—	16
Хэжэнгын	4	2	—	—	8
Хурамхаанай	3	1	—	—	3
Хяагтын	4	3	—	—	4
Мухар-Шэбэрэй	4	6	—	—	5
Ахын	—	—	—	—	—
Прибайкалиин	10	8	3	—	2
Хойто-Байгалай	—	—	—	—	—
Сэлэнгын	4	3	—	—	8
Тарбагатайн	6	7	2	—	3
Түнхэнэй	2	—	—	—	5
Хоринн	6	3	—	—	9
Республика бүхыдөө	4	3	2	—	7

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ СУГЛААН БОЛОБО

Загарайн районой промышленна томо предприятинуудай нэгэн болохо үйлэдбэриин «Бурятскагропромремонт» нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээгэй гол заводой хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан үсэгэлдэр болоо. «Ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолhоо уламжалан, ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай тэмсэл шангадхаха зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Суглаанда хабаадагшад үйлэдбэриин «Бурятскагропромремонт» нэгэдэлэй генеральна директор **Ю. Н. Цыбиковэй** энэ асуудалаар хэhэн элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалай гурим ба журам hайжаруулха, ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай эрид шангаар тэмсэхэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн суглаан дээрэ болобо.

Заводой хүдэлмэришэд — электрик Ю. А. Лев, слесарь В. Е. Корочкин, токарь А. В. Андреев, слесарь А. О. Соболев, слесарь М. Н. Понушков болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, социалис зөөри хамгаалха, бүрин бүтэн байлгаха, ажал хэнгүй олзо олохо ябадалтай хэлбэришэгүйгөөр тэмсэл хэхээр бэлэн байhанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Хүдэлмэришэдэй суглаанда хабаадагшад гурэн түрын тогтоолые дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудай түсэб батална.

Тус суглаанда КПСС-эй ЦК-гай инструктор **В. Д. Грибов**, КПСС-эй обкомой захиргаанай органуудай таhагые даагша **Н. М. Кирдеев**, Буряадай АССР-эй прокурор **Б. Ц. Цыденжапов**, партиин Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Е. Тугутов** болон бусад хабаадаа.

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

МОСКВАДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой болон Франциин Президент Ф. Миттеранай хоорондохи түгэсхэлэй хөөрэлдөөнүүд июлиин 9-дэ Кремль соо болобо.

Совет талаhаа — нүхэд А. А. Громыко, Н. И. Рыжков, Э. А. Шеварднадзе хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан байгаа.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын түлөө, шахардуу шанга байдал hуларуулхын түлөө хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ талаар Советскэ Союзай болон Франциин хоорондохи хараа бодол эли бодо байна гэжэ мэдүүлэгдээ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, тэрэниие ондоо тээгүүр дэлгэрүүлэн тараахагүй талаар шэглүүлэгдэhэн үгээ ойлголсолгонуудые таhалдуулжа болохогүй гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ. Энэ асуудалаар хоёр талын залан сэхэ хараа бодолтой байгаашье haань, тэдэнэй hанал бодолдо илгаанууд үшөөл бии байhаар.

Хөөрэлдөөнүүд hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлэй, үгээ ойлголсолгын, үндэр ехэ харюусалгын оршон байдалда үнгэрбэ. СССР болон Франци мэтын гүрэнүүдэй хоорондо үргэн ехэ, ашаг үрэтэй политическэ хөөрэлдөөнүүдые хэлгэ Европын ба уласхоорондын бүхы харилсаануудта hайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд баталаа.

* * *

Н. И. Рыжков Ф. Миттерантай Кремль соо уулзаба. М. С. Горбачев болон Ф. Миттеранай хоорондо эдэ үдэрнүүдтэ Москвада боложо байhан хөөрэлдөөнүүд, совет-француз дээдэ тушаалтадай 1985 оной октябрь hарада Парижда хэhэн уулзалгадал адли, зарим гол шухала асуудалнуудаар хоёр талын хараа бодолые дүтэлүүлхын тула hайн үндэhэ hуури табина, Европын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, ниитэ Европын харилсаае үргэдхэхэ, бүхы уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха арга олгохо байна гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэмдэглэгдээ.

* * *

Ф. Миттеран болон М. С. Горбачев Звездный хотодо хүрэбэ. Замбуулинай дайдые амгалан байдалай аша туhада хэрэглэхэ талаар совет-француз харилсаан хадаа хоёр ороной эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй хамтын шэнжэлгэнүүдэй гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

Космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй хүтэлбэрилэгшэд ерэгшэдые hуралсалай лабораторинуудтай танилсуулба. Ф. Миттеран болон М. С. Горбачев түбэй түлөөлэгшэдтэй, космонавтнуудтай хөөрэлдэhэн, Ю. А. Гагаринда бодхоогдоhон хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиhан байна.

(ТАСС).

ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

ВОРОНЕЖ. (ТАСС). Воронежой үйлсэ гудамжанууд, талмайнууд hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Революционно хүдэлөөндэ городой ажалшалай ехэ габьяатай байhанайнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ немец-фашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ тэдэнэй хубитаяа оруулhанайнь, ажахын ба соёлой байгуулалтада амжалтануудые түйлаhанайнь түлөө, байгуулагдаhаар 400 жэлэй ойн гүйсэhэнтэй дашарамдуулан Воронеж хото Ленинэй орденоор шагнагдаба.

Үндэр дээдын шагнал хайра барюулалгада зорюулагдаhан партийна, совет, ниитын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй баярай суглаан июлиин 9-дэ эндэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Воронежойхидой олон үеын хүнүүдэй, олон үеын совет хүнүүдэй амгалан тайбан, ажалые, сэрэгэй алдар габьяае Совет гүрэнэй үндэр дээдын хайра шагнал hүлдэлэн харуулна. Тэдэнэй хуби заяан Россин энэ алдарта хотын хуби заяантай таhаршагүй холбоотой байна. Воронежой түүхэтэ намтар мүнөө гүнзэгы ехэ үндэhэн шухала хубилалтануудай боложо байhан манай агууехэ Эхэ оронной хуби заяантай таhаршагүй холбоотой юм.

Воронежые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые соносхон уншаад, Е. К. Лигачев суглаанда хабаадагшадай удаан үргэлжэлhэн альга ташалга доро үндэр дээдын шагналые городой тугта зүүлгэбэ.

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БЭХИЖЭНЭ

Арадай засагай жэлнүүдтэ түүхэтэ социально-экономическа хубилалтануудые бэелүүлжэ байhан Монголой ажалшадай түйлаhан амжалтануудаар совет хүнүүд үнэн зүрхэнhөө баясана. Монголой Арадай революциин 65 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан июлиин 9-дэ эндэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Бирюкова, хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партиина, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ hуугаа. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь, ОМСД-гэй Центральна Соведэй түрүүлэгшэ Ц. Намсрай түрүүтэй Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци хабаадалсаба.

МНРП-гэй хүтэлбэри доро монгол арад дунда зуун жэлнүүдэй гээгдэнги түлюур байдалые гаталан лабажа, социализм тээшэ дабшажа ябана. Тиихэдээ түүхэтэ тодорхой оршон байдалда шэнэ общество байгуулгын юрэнхы хуули ёhонуудые зохёохы гуримаар хэрэглэнэ. МНР-эй ажалшад гайхамшагта ойн hайндэрые угтахадаа, оронойнгоо экономико саашадань эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, социальна ажабайдалда асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр шиидэнхэй байhанаа мэдүүлнэ.

МНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ц. Гурбадам үгэ хэлэхэдээ, 1921 оной Арадай революци монгол арадай ажабайдалда эрид хубилалтын үйлэ хэрэг болоhон байгаа гэжэ тэмдэглэбэ. Социалис байгуулалтада түйлаhан амжалтануудаа, ерээдүйдэ хараалhан түсэбүүдээ МНР-эй ажалшад Советскэ Союзтай эблэршэгүй бата хани барисаантай, харилсаа холбоонтой нягтаар холбоно.

(ТАСС).

МОНГОЛ НОМОЙ ҺАЙНДЭР

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэ хотын Номой байшан соо Монголой Арадай революциин 65 жэлэй ойдо зорюулагдаhан МНР-эй номуудай заншалта арбан хоног баяр ёhололой оршон байдалда нээгдэбэ. Монгол оронной айлшад, Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда практикада ерэhэн оюутад, пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятида стажировко гаража байhан залуу хүдэлмэришэд, Буряадай уран зохёолшод, номдо дуратайшуул баяр ёhололдо олоорсо суглараhан байна.

Буряадай АССР-эй хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдэй талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо М. Н. Шадонов баяр ёhололые нээжэ, үгэ хэлэбэ.

— Эдэ үдэрнүүдтэ Москва, Ленинград, Ташкент болон Эрхүү хотонуудта Монгол оронной номуудай декаданууд нээгдэбэ. hүүлэй жэлнүүдтэ монгол хэлэн дээрэ номуудые барлалга нилээд дээшэлээ. 367 авторай 12 миллион гаран хэhэгтэй номууд хэблэгдэhэн байна. Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудай 12 ботиhоо бүридэhэн дүүрэн суглуулбари монгол хэлэн дээрэ hаяхан гараhан байна.

Удаань совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин түрүүлэгшын орлогшо Д. Б. Улымжиев үгэ хэлэхэдээ, энэ арбан хоногые эмхидхэгшэдтэ ехэ баярые хүргөө.

Айлшадай зүгhөө Монголой гүрэнэй «Алтан Гадаhан» орденто багшанарай институдай хүгжэмэй болон дуунай фа[...]культедэй 3-дахи курсын ст[у]дент Түмэрийн Дамдинсур[эн] баярай дулаан үгэнүүдые [х]элэбэ.

Гоё hайханаар шэмэглэг[дэ]hэн хэдэн олон тагуудай [...] дахи улаан лентые уран [зо]хёолшо Ц. Галанов Д. Улы[м]жиев хоёр хайшалба. Гол ст[ол] дээрэ В. И. Ленинэй, Д. Сү[хэ] Баатарай дүрэнүүд харагда[на]. Ф. Энгельсэй, В. И. Ленин[эй] зохёолнууд. МНРП-гэй Про[г]рамма, Улаан-Баатар хото[до] хэблэгдэhэн КПСС-эй XX[VII] съездын материалнууд бол[он] бусад номууд абаhаар хүн [з]оной анхарал татана. Монг[ол] оронной экономико, эрдэ[м] ухаан, литература, хэблэл бо[]лон театр тухай хөөрэhэн номууд, илангаяа монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн монгол, совет болон хари оронуудай уран зохёолнууд эндэ олоор дэлгээгдээ. В. Канивецын «Ульяновы», Д. Гармаагай «Араншин», тиихэдэ гоё hайханаар шэмэглэгдэhэн «Монгол орон» гэhэн альбомууд, монголой арадай болон мүнөө үеын хүгжэм, дуунуудтай миндаhанууд эндэ олоор табигдаа.

Х. СОКТОЕВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: СЪЕЗДЫН ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

ХАРЮУСАЛГА ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэ ямар байха ёһотойб! Үзэл сурталай, политическэ үндэр болбосоролтой, ушар ёһо һайн ойлгохо, бүгэдын хүдэлмэри эмхидхэхэ шадабаритай, өөрынгөө жэшээгээр хүнүүдэй зориг бадаруулжа шадаха байһаараа бусадһаа илгарха ёһотой гээд КПСС-эй XXVII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ үшөө дахин хэлэгдээ. Эдэ эрилтэнүүдэй ёһоор ажалша коллективүүдые толгойлжо байһан хүнүүдһээ шангаар асуудаг, тэдэнэй харюусалга улам дээшэлүүлхые оролдодог болообди.

Манай райондо үйлэдбэрийе зүбөөр эмхидхэхэ шадабаритай хүтэлбэрилэгшэд үсөөн бэшэ. Тэдэнэр хүн зоной дунда хүндэтэй, нэрэ солотой болонхой. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Калашников, «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Н. Г. Цырендашиев, «Эрдэм» совхозой директор В. Д. Рычков болон бусад болоно. Эдэмнай олоной дундаһаа гараһан хүнүүд гээшэ. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэреэр, олоной түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажалладагаараа бүгэдын магтаалда. нэрэ хүндэдэ хүртөө бшуу. Юрэдөөл, шударгыгаар, юумэнһээ айнгүй, зүрхэтэйгөөр, зохёохы ёһоор ажалладаг хүнүүд.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэ иимэл хүнүүдтэ түшэглэнэ гээшэбди. Энэ табан жэлдэ районой ажалшадай урда хүнгэн бэшэ зорилгонууд табигданхай. Ганса энэ жэлэй даабари абажа харабал, промышленна продукци үйлэдбэрилгые 2,1 процентээр, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгые 6 процентээр дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Мүн ажалай бүтээсэ баһал горитойгоор дээшэлүүлхээр хараалагдана. Харин хүдөө ажахыда энэ жэлдэ ороохо абалгые 79 мянган тоннодо хүргэжэ, 145,6 мянган центнер һү haaxa, 61 мянган центнер мяха үйлэдбэрилхэ, 4973 центнер нооһо хайшалха байнабди. Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ гансал малай ашаг шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар нэмээгдэхэ ёһотой. Онсолон хэлэхэдэ, табан жэлдэ хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула кадрнуудай харюусалга, хэрэг бүтээхэ бэлиг шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Энээнгүйгөөр урагшаа дабшажа шадахагүйбди.

Харюусалга ехэтэй байхаар хүмүүжүүлхэ... Энээниие хүмүүжүүлгын онол арганууд олон ааб даа. Жэшээлхэдэ, партийна суглаанууд дээрэ коммунистнуудай партиин Уставай эрилтэнүүдые хэр зэргээр бэелүүлжэ байдаг тухай тоосоо шагнаха гээшэ манай райондо заншалта болонхой. Гадна иимэ суглаанууд дээрэ коммунистнуудта үгтэһэн характеристикэ баталагдадаг. Эндэ хүн бүхэн тус коммунист тухай юун гэжэ бododогоо хэлэхэ, дутуу дундануудыень зааха эрхэтэй юм. Иимэ тоосоонууд КПСС-эй райкомой пленумүүд болон бюрогой заседанинууд дээрэ шагнагдадаг. Энэ хадаа коммунистнуудые хүмүүжүүлгын ехэ аша үрэ ехэтэй онол арга гэжэ хэлэхэ байнаб. Илангаяа коммунистнууд — хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ.

КПСС-эй XXVII съездын һүүлээр болоһон хубилалтануудай нэгэн гэхэ гү, али манай партиин райкомой хүдэлмэридэ бии болоһон шэнэ онол арга гэхэдэ, райкомой дэргэдэ бии болгогдоһон комиссиин заседанида коммунистнууд-хүтэлбэрилэгшэд уригдажа, хөөрэлдөө гарана. Энэ талаар манай райкомдо гурбан комисси бии болгогдонхой юм. Нэгэдэхинь гэхэдэ, хүдөө ажахын кадрнуудтай хүдэлмэри ябуулдаг юм. Энэ комиссиин бүридэлдэ би, РАПО-гай түрүүлэгшэ, райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша гэгшэд оронобди. Хоёрдохи комиссиие партиин райкомой промышленностиин талаар секретарь Н. Т. Хабалов толгойлдог. Тиихэдэ гурбадахи комисси үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудтай хүдэлмэри ябуулдаг. Энээниие партиин райкомой секретарь Л. А. Юдина хүтэлбэрилнэ.

Эдэл комиссинуудта районоймнай олонхи хүтэлбэрилэгшэд уригдажа, хөөрэлдөө гараһан байна. Зарим нэгэн райкомой бюродо дуудуулһан шэнгеэр түрүүшээр һанаһан байха. Харин энэмнай тиимэ бэшэ. Бидэ түрүүшын хөөрэлдөөнһөө эхилжэ, нүхэр ёһоной хөөрэлдөө дэлгээжэ, уригдагшадай ажал хэрэгүүдээр, һанал бодолоор һонирхоһон, энэ аргаар эдэнэртэ туһалхаяа һананабди гэжэ ойлгуулхые оролдоһон байнабди. Тиимэһээ иимэ хөөрэлдөөнүүдые нүхэр ёһоной эрхэ байдалда үнгэргэхые оролдонсбди. Тиихэдэ хүн һанаһан, бодоһоноо сэхэ руунь хэлэдэг байна. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй гоё удхань гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдэй политическэ болбосорол, тэрэнэй дүршэл шадабари, саашадаа ямараар хүдэлхэ түсэбтэй, зорилготой байһыень элирүүлхэ хэрэг болоно. Гадна эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хүтэлбэрилэгшын дутуу дунданууд тухай даруу номгоноор хэлэгдэдэг, нүхэр ёһоной заабаринууд үгтэдэг байха юм. Гадна эдэ хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр хүтэлбэрилэгшын партийна характеристикэ баталагдадаг юм. Иимэ хөөрэлдөөнэй аша үрын тон ехэ байһаниие саг харуулна. Энээнэй һайн нүлөөтэй байһан тухай хүтэлбэрилэгшэдшье өөһэдөө хэлэдэг.

«Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшэ М. Б. Рютинтай болоһон хөөрэлдөөн һанаандам мүнөө ороно. Энэмнай район соомнай эгээн залуу хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн юм. Үнгэрһэн жэлдэ тэрэниие түрүүлэгшээр дэбжүүлээ бэлэйбди. Жэлэй туршада колхозоо хараа байса өөдэнь татаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Урдань хэдэн жэл соо унжагайрдаг юумэн тон богонихон саг соо хэгдээ. Колхозой үйлэдбэри бүхы талаһаа һайжаржа, гүрэндэ һү, мяха худалдаха түсэб һара бүри үлүүлэгдэнэ. Юрэдөөл, урдань ходол гээгдэгшэдэй тоодо ябадаг ажахы мүнөө түрүүшүүлэй дунда батаар оронхой. Хүтэлбэрилэгшэһөө ехэ юумэнэй дулдыдадаг, тэрэнэй шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байһаниие энэ жэшээ гэршэлнэ. Гэбэшье Рютин хүнүүдтэ бүдүүлигээр, зандарганаар хандадаг, бүхы юумэ өөрөө даажа абаад, бэелүүлхые оролдодог болоо гэһэн шүүмжэлхы мэдээнүүд ороһон байна. Хөөрэлдөөнэй үедэ эдэ бүгэдыень сэхэ заажа, иигэжэ хүдэлжэ болохогүй гэжэ хэлэһэн, ойлгуулһан байнабди. Хүтэлбэрилэгшэ гээшэ нэн түрүүн хүмүүжүүлэгшэ байха ёһотой. Хүн бүхэн тэрээнһээ жэшээ абаха байна ха юм. Түрүүлэгшын ажалда энэ хөөрэлдөөн һайнаар нүлөөлөө хаш. Колхознигуудай хэлэһэнэй ёһоор тэрэнэй хүнүүдтэ хандасань ондоо боложо эхилээ.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. «Искра» колхозой түрүүлэгшэ В. Н. Козловто хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө шиидэнги, шанга байхые заагаа һэмди. Энэмнай номгон даруу зантай, хүндэ хатуу үгэ хэлэжэ шадахагүй хүн. Зарим үе хүнтэй шангаханаар хөөрэлдэхэ ушар болодог лэ ха юм. Энээнгүйгөөр түрүүлэгшын ажал урагшагүйдэхэ. Мүн тэрэ бүхы юумэеэ мэргэжэлтэдтээ тохохые оролдодог байгаа. Энээн тухайнь баһал хэлэжэ, таарамжатай соонь харюусалгаяа өөртөө абахыень заагаабди. Онсолон хэлэхэдэ, иимэ хөөрэлдөөнүүд гансашье эдэ хоёр хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриие хубилгахадань туһалаа бэшэ, харин бусадташье ехэ нүлөө үзүүлээ.

Манай ажабайдалда үнэн сэхэ байдалай ёһо гурим тогтоохын тула партийна организацинууд шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой гэһэн эрилтэ КПСС-эй XXVII съезд табина. Бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр, харюусалгатайгаар хандадаг газарта худал хуурмаг үгэ, һайрхаха ябадал гарадаггүй. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой партийна организаци абажа харая. Колхоз жэлһээ жэлдэ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлана. Чековэ гурим нэбтэрүүлжэ, колхозой бүхы һалбаринууд энээгээр тоосодог болонхой. Бригадна подряд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Коллективэй амжалта эндэ байгуулагдаһан эрхэ байдалһаа эхитэй гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Иимэ байдал байгуулха талаар колхозой партбюрогой секретарь Н. Г. Ревенский ехэ оролдолго гаргадаг. Эндэ үнгэргэгдэдэг партийна суглаанууд дээрэ хододоо шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрдэг. Хүтэлбэрилэгшэд болон ахамад мэргэжэлтэдшье шүүмжэлэлдэ ородог. Суглаан дээрэ тодоруулагдаһан дутуу дундануудаар хэмжээнүүд дары абтана. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хүнүүдые харюусалга ехэтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шүүмжэлэл эдэбхитэйгээр нүлөөлнэ.

Хүтэлбэрилэгшын тушаал дааха гээшэ хүнгэн бэшэ шалгалта болоно. Энэ шалгалта зарим нэгэн барижа шаданагүй. Хүнүүдэй дунда журам бэхижүүлхэ, энэ тэрэ юумэ бэлээр хэжэрхихэ тухай хэлэдэг, гоё һайхан түсэбүүдые табидаг хүнүүд бии. Энэнь хооһон үгэ болоод, ажалынь урагшаа ябадаггүй. Иимэ хүтэлбэрилэгшэдтэ коммунистнууд зүб сэгнэлтэ үгэнэ. Иимэл ушарһаа «Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Козловые партиин райком уялгаһаань сүлөөлхэ баатай болоо һэн. Тушаалаа өөрынгөө хубиин хэрэгтэ хэрэглэхэ, үгэ хэрэг хоёроо алгасалдуулдаг хүнүүдтэй эбсэшэгүй тэмсэл ябуулагдана ха юм.

Хүтэлбэрилэгшэ ямаршье тушаал эзэлжэ байгаа һаа, партиин политика олоной дунда тарааха пропагандист байха ёһотой. Районой партийна болон ажахын олон хүтэлбэрилэгшэд полит-үдэрнүүдтэ, нэгэмэл бэшэгэй үдэрнүүдтэ хабаадана. Ажалшадтай уулзажа, тэдэнэй һонирхоһон асуудалнуудта харюусана. Партийна хүдэлмэришэдэй ажалаа ябуулха газар гэхэдэ, ажалша коллективүүдэй, хүнүүдэй ажалай, амаралтын газар болоно. Тиимэһээ райкомой секретарьнар болон хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ ажахынуудаар ябадаг, эндэхи партийна организацинуудта бодото туһаламжа үзүүлдэг болонхой. Хэрэгтэй газартань хэдэн үдэр соо байжа туһална. Хүнүүдтэй яаралгүй хөөрэлдэжэ, тэдэнэй һанал бодол мэдэжэ абахые оролдоно. Тэдэнэй һуудал байдалаар, ямараар хангагдадаг байһанаар һонирхоно. Эдэ бүгэдэ ашаяа харюулна. Ажалшад урданайхида орходоо сэхээр, сэдьхэжэ, һанажа байһанаа хэлэдэг, элдэб һайн һанамжа оруулдаг болоно. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ажалша хүн эдэбхижээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүниие тоодоггүй, хэрэглэдэггүй хүтэлбэрилэгшэд мүнөө үедэ огто байха ёһогүй. Бидэ хүтэлбэрилэгшэд бүхэндэ иимэ эрилтэнүүдые табинабди.

Олонхи хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэриеэ шэнэлэн хубилгаха ороо зорилгонуудые бэелүүлгээр эдэбхитэйгээр эхилжэ, шэнэ, һонирхолтой онол аргануудые бэдэржэ олоно. Иимэл эдэбхитэй, зохёохы ёһоор ажалладаг хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хэрэгтэй гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачёв һаяхан болоһон КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ хэлэбэ. Партиин райкомууд иимэ хүтэлбэрилэгшэдые дэмжэхэ ёһотой. Тэдэнэй жэшээ дээрэ бусадые һургаха, айнгүй, ехэ харюусалга бэедээ даажа абахаар хүмүүжүүлхэ уялгатайбди. Энэмнай социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын нөөсэ арга боломжонуудай нэгэн ха юм.

В. КАРПОВ,
КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь.

ТҮРГЭНӨӨР БЭЕЛҮҮЛЖЭ ЭХИЛХЭ

КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн, съездын хараалһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлһон хамтын суглаанууд хотын болон районой партийна эхин организаци бүхэндэ боложо дүүрэнхэй. Иимэ нэгэ суглаан Гусиноозёрскын ГРЭС-эй партийна организацида болоһо үнгэрөө һэн. Тэрэ суглаанай хүдэлмэридэ коммунистнууд, уригдаһан партийнабэшэ эдэбхитэд хабаадаа. Ороной үйлэдбэриин болон социальна ажабайдалай хүгжэлтые улам хурдадхаха хараа шэглэл тодорхойлһон съездын документнүүдые бүримүһэн һайшаажа, дэмжэжэ, саашанхи ажал ябуулгаяа бүри эдэбхижүүлхэ уялгатай байһанаа коммунистнууд нэгэн һаналтайгаар мэдүүлһэн байна.

ГРЭС барилгын хүдэлмэри мүнөө ябуулагдажа байна. Байрын гэрнүүдые барилга һайн байдалтай. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай барилгын хүдэлмэриин түсэб 165,4 процент дүүргэгдэбэ. Барилгын управлениин коллективэй хүдэлмэрилэгшэд нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 200 хүнүүдээр олошороо. Барилгын гол хүсэн болохо 4-дэхи СМУ-гай, «Востокэнергомонтажизоляци и н», бага оньһожоруулгын, 3-дахи участогуудай, 4-дэхи автобазын коллективүүдэй хүдэлмэриин дүнгүүд бүришье һайн. Тэдэнэр кварталайнгаа түсэб 150 гаран процент хүрэтэр дүүргэжэ шадана.

Барилгашадай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ В. Д. Дмитриевэй, А. Куренковой, И. Стриженковой даадаг шулуушадай, А. Прутковой, Г. Тромченкын — модошо дархашуулай-слесарьнүүдэй, З. Багдасарянай — гэр доторой хүдэлмэри хэгшэдэй, И. Чирковэй — сантехнигүүдэй, Б. Шадринцевай — электро-хабсаргагшадай, А. Щелковой — слесарь-хабсаргагшадай, Г. Кундинай, В. Колеснигэй — жолоошодой бригаданууд нэгэдэхи квартал соо онсо шалгарһан байха юм.

Коммунис субботник үнгэргэлгэтэй дашарамдуулан, барилгын управлениин коллективтэ габшагай ажалай һара сонсхогдоһон байгаа. Энэ үедэ бага оньһожоруулгын участогайхид эрхимээр хүдэлбэ. Тэдэнэр В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр болотор дүрбэн һарын даабари дүүргэһэн солотой. Эндэ горитой түлишэ алмагдаһан, коммунис субботнигой үдэр ажаллажа олоһон салин хүлһөө участогай хүдэлмэрилэгшэд арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада оруулһан байна. Тус жасада барилгын управлениин коллектив бүхы дээрээ 8 мянга гаран түхэриг мүнгэ дамжуулба. Энэнь нёдондонойхиһоо 16,3 процентээр дээгүүр болоно.

Хүдэлмэриин сагые гүйсэдөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ асуудалда анхарал тусгаар хандуулагдадаг болоо. Хүдэлмэришэдэй ажаллажа байһан газарта столово нээжэ, тэдэниие илангаяа үдын забһарлалай үедэ гэр гэртэнь абаашаха, һөөргэнь асарха уршагтай хэрэг зайсуулагдаа. Тингэжэ хүнүүдэй ажалдаа хожомдожо ерэхэ, һаатаха, һамшаха ушарнууд үзэгдэхэеэ болиһон байха юм. Энэ хэмжээ ябуулга ажалай журам бэхижүүлгэдэ ехэ туһа нэмэри боложо үгэбэ.

ГРЭС-эй барилгын управлениин партийна организаци һүүлэй үедэ зэргэеэ олошоруулха, бэхижүүлхэ, журам шангадхаха асуудалда яһала анхарал хандуулна. Ажалай түрүүшүүлые, эдэбхитэй комсомолшуудые партида шэлэн абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ шухала хэрэг эндэ зүбөөр ябуулагдана гэжэ тэмдэглэмээр. 1984 оной эхинһээ хойшо эндэ 18 хүн партида абтаад байна. Үйлэдбэриин габшагайшуул, комсомолой гэшүүд В. Анголенко, Ю. Чекмарев, И. Киряевский, Г. Корякин болон бусад партийна организациингаа этигэл найдабариие жэншэдгүй харюулжа, нэрэ зэргэдээ хүрэжэ ябана.

Мүнөө үедэ политическэ болон экономическа һуралсалай шата бүхэндэ КПСС-эй XXVII съездын документнүүдые шудалалга үргэнөөр эрхилэгдэнэ. Үзэл сурталай энэ шухала хүдэлмэри үйлэдбэриин, коллективэй, ниитын бодото ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулагдана. Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулиин һурагша А. И. Кравцовагай хүтэлбэрилдэг изолировщигуудай бригадынхид түрүүшын хэшээлнүүдтэ үзэһэн материалайнгаа гол удхые ойлгоод байхадаа, хүдэлмэриин сагые үрэ дүн багатайгаар, хайша хэрэгээр үнгэргэхэгүйн тула хүн бүхэн хэдэн янзын хүдэлмэри хэжэ һураха, тиигэжэ ямаршье сагта бэе бэеэ һэлгэжэ гү, али һолижо хүдэлхэ мэргэжэл шадабаритай болохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Энэ хэлэһэндээ хүрэжэ байна. 120 квартиратай байрын гэр барилга дээрэ энэ шадабаринь эли харагдана.

Хурдадхалга хадаа мүнөө үе сагай үндэһэн шухала зорилго болоод байна. Энэ тон зүб, гүнзэгы удха шанартай хэрэг. Зүгөөр тус шэглэлые бодотоор бэелүүлхын тула хойшолуулашагүйгөөр, ойрын сагта шиидхэхээр асуудалнууд олон бии. Урагшаа дабшалгада һаад ушаруулдаг, түбэг татадаг ушарнууд үзэгдэһөөр. Барилгын управлениин коммунистнуудай партийнабэшэ эдэбхитэдэй тэмдэглэһээр, ажаглалта хэһээр болоходо, элдэл хэрэгсэлнүүдтэ, материалнуудта, электрын элшэ хэрэглэлгэдэ гамгүйгөөр, эзэн бусаар хандадаг баримтанууд али олон дайралдана.

Үйлэдбэриин участок бүхэнэй оршон тойрондо, газаа досоогуур элдэб шухаг материалнууд, барилгын хэрэгсэлнүүд, металл гэхэшэлэн дүүрэн хэбтэдэг, тэдэниие нэгэ газарта суглуулжа, ябталжа, хэн нэгэнэй харюусалга доро тушаагданхай байдаг һаа, юумэн ондоол байха һэн. Энээнэй хажуугаар шанар муутай, тугдэрһэн, хэрэглэмээр бэшэ болоһон зүйлнүүд юундэ асарагдана гээшэб! ГРЭС-эй барилга эрхилдэг генподрядчик хоёр жэлэй саада тээ субподрядчигуудта урагшатайгаар хүдэлмэрилхэ арга болсмжо байгуулхабди гэжэ үгэеэ үгэһэн тухайгаа соносхоо бэлэй. Харин тэрэнь хубхай хооһон үгэ болоод дүүрэнхэй. Иимэ харюусалгагүй ябадалһаань уламжалан, субподрядна коллективүүд өөһэдөө элдэб жэжэ, бага ажал олжо, хэхэ баатай болодог, харин гол объектнүүдтэхи хабсаралгын шухала хүдэлмэри таһалагдадаг, барилга удаардаг юм.

Тобшолон тэмдэглэхэдэ, ГРЭС-эй барилга һулаар хэгдэнэ, гол шэглэлгүйгөөр эрхилэгдэнэ гэһэн ажаглалтануудай тон зүб байһаниинь элеэр харагдана. Партиин съездын тодорхойлһон гол заабариин ёһоор хурдадхалгын үргэн замда орохын тула эмхидхэлэй ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалжа, түргэн бэелүүлжэ эхилхэ шухала гэһэн тобшололой суглаан дээрэ хэгдэһэниинь һайшаамаар байна.

З. СУСЛОВА,
Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгын управлениин парткомой гэшүүн.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ

ОЛОНОЙ ДЭМ ДЭМБЭРЭЛ

Целлюлозно заводой У. Д. Базарова... лаан Селенгинскын целлюлозо-картоной... коллективүүдэй нэгэн юм. Завод, ком... һэн социалис мүрысөөндэ илагшадай дун... тив нэгэтэ бэшэ оролсоһон байха. Байг... баринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө... һайн шанартай целлюлозо үйлэдбэрилэ...

Тэдэнэр продукциин шанар нарижуул... рэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. «Үйлэ... люлозын 73 процентые нэгэдэхи сортоор... лаанай коллективэй социалис уялгануу... Абаһан энэ уялгаяа тэдэнэр амжалтатай... хэдэ, үнгэрэгшэ һарада үйлэдбэрилһэн... процент нэгэдэхи сортоор тушаагдаа һэн... һайнаар эмхидхэжэ, ажалай журам хаза... даа, тэдэнэр үндэр дүнгүүдые түйлана.

Коллективэй түйлаһан амжалтада Удбы... ровагай оруулһан хубита бага бэшэ. Тэрэ... гүүли дүүргэжэ, Селенгинскын индустриа... ралсалаа үргэлжэлүүлһэн юм. Техник-ме... тэй болоходонь, Южно-Сахалинск ажалла... Хоёр жэл соо тэндэ ажаллаад, Селенги... целлюлозно заводто хүдэлхэеэ ерээ һ... эхилхэдээ, тэрэ бүхы юумээр һонирхо... далда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг һэн. ... ганиие заводой хүтэлбэрилэгшэд обёорж... халаанай коллективые даажа абахыень... гэжэ найман жэлэй саана энэ коллекти... дай урдаа хараха коллективүүдэй нэгэн...

— Түрүүшээр хүшэр һэн,—гэжэ Удбыл...

—Ажалай, технологическа журам хаза... үдэр бүри шахуу үзэгдэдэг бэлэй. Тиимэ... нар ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэдэггүй байга...

— Энэ хүндэ байдалһаа коллективээ яа... тэрээнһээ асуубабди.

— Нэн түрүүн ажалай, технологическа... гэжэ шиидээ һэм. Энэ үедэ комбинадта... дай гурим үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ... мни бригадна подрядай гурим ехэ туһа... да хабаадалсаһанай зэргээр салин хүлһэ... дэмнай ажалай журам эрид һайжарһан, ... дэлмэридөө гарадаг хүнүүд үгы болоо... дай, ажалай түрүүшүүлэй, ветерануудай... гээр коллективээ урагшань гаргаабди,—... жиевна хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө, тус халаанай коллективтэ а... мэришэд олон юм. Тэдэнэр тэрэнэй ёһо... болонхой. Жэшээлхэдэ, ахалагша диффу... рович Шитиков арбан гурбан жэл ажалл... партиин гэшүүнээр абаһан байха юм. Аж... һон энэ хүн һайн шанартай целлюлозо ... даг. Халаанай даабариие 115—125 проце... нэгэдэхи табан жэлэй ударнигай тэмдэгэ... мотануудаар шагнагданхай юм.

— Халаанай коллективэй түйлаһан амж... рамонович Павловай хүтэлбэрилдэг бриг... бита горитой,—гэжэ нүхэд тухай хөөрөөд... на үргэлжэлүүлнэ. —Дүршэл шадабаря... хүмнай хоорондоо харилсаата хэд... тэгшээр шудаланхай. Хододоо эрхим ш... үйлэдбэрилэн гаргана.

—Мүнөө ажаллахада һонирхолтой бол... Парамонович хөөрөөндэ оролсон хэлэнэ. ... программна жолоодолгоор целлюлозо б... найхида орходоо, мүнөө һайн шанартай ... янзын химическэ бодосуудаар хангана. ... гоор ажалланабди.

1984 ондо Братскын ой модоной промы... 10 миллиондохи тонно целлюлозо бүйл... эрхэдэ тэрэ хүртөө һэн. Түрүүшүүлэй дүй... жа, Георгий Парамонович түрэл коллектив... олоной дунда дэлгэрүүлээ бэлэй. Коллек... гэлтэдэ энэнь хожомоо ехэ үүргэ нүлөө...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: У. Д. Базарова.

Совет оронойхид

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ ШАЛГАЛТА ТУШААНА

ОЧАМЧИРА (Грузиин ССР). Техническэ мэргэжэл олгодог 159-дэхи дунда училищиин һурагшад мэргэжэлэйнгээ талаар шалгалтаяа һуралсалай аудиторидо бэшэ, харин таряалан дээрэ тушаана.

— Хуряалгын техникэ ашаглаха, хээрын эрхэ байдалда үбһэ бэлэдхэхэ ашаг үрэтэй технологи хэрэглэхэ талаар ПТУ-гай һурагшадай эрдэм мэдэсые хээрын эрхэ байдалда шалгаха гэжэ мүнөө жэлдэ шиидэһэн байнабди,—гээд Очамчирска комсомолой райкомой нэгэдэхи секретарь Анатолий Джонуа хэлэнэ. Араду тосхоной комсомол-залуушуулай тэжээл бэлэдхэлгын бригадын гэшүүд шалгалта тушаажа абана. Тэдэнэр суггаа түрүүшынхеэ хүдэлнэ бэшэ. Хабартаа техникэ заһабарилһан, училищиин мастерскойнуудта хэрэгтэй детальнуудые хэжэ бэлдэһэн байгаа.

Һайн һайхан үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Грузиин залуушуул мал ажал хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулхые шиидэнхэй. Лентехскэ, Ахметскэ болон Хобско районуудта бии болгогдоһон комсомолой бригаданууд болон звенонууд эрхим һайн шанартайгаар үбһэ бэлдхэжэ байнхай. Нэгэ миллионһоо дээшэ тонно бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилго залуушуул урдаа табинхай.

ХУРДАДХАЛГЫН ХАРАА ШУГАМААР

ПАВЛОДАР. Ажахы эрхилэлгын онол аргануудые дары түргэнөөр хубилган һайжаруулжа болохо байһые хуряалгын «Степь» гэһэн комплексые байгуулгада хабаададаг дүтэрхы ажалтай зуугаад предприяти харуулаа. «Павлодарай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ тракторна завод» нэгэдэлэй конвейерһээ бүтээн гаргагдаһан элшэ хүсөөр хүдэлдэг тракторнуудта шагтагалагдаха түрүүшын гурбан жатка Россин Федерациин ба Казахстанай ажахынуудта һаяхан эльгээгдэбэ.

Жаткын элдэб янзын узелнуудые үйлэдбэрилдэг заводуудай коллективүүдэй хүдэлмэриие залан хүтэлбэрилдэг министерствэнүүд хоорондын соведэй хүдэлмэри һайжараа. Хэрэгтэй детальнуудые зохёожо үйлэдбэригые, Павлодар эльгээлгые хиналтадаа абанхай. ТАСС.

Онохойнхидой ба ёнгорбойнхидой үүсхэлые

МАЛШЬЕ ТАРГАЛХА, ҺҮНШЬЕ САЛГИ...

Загарайн районой Онохойн ба Захааминай районой Ёнгорбойн совхозуудай малшадай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй республикын мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан бэшэгүүд июнь һарын эхеэр газетэнүүдтэ толилогдожо, радиогоор уншагдажа, телевизорээр дамжуулагдажа, олониитын анхарал ехээр татаһан байна.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые түрүүшын һараһаа, түрүүшын жэлһээ амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн ехэ тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсоһоноо элирхэйлһэн Онохойн совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, Ёнгорбойн совхозой мал адуулагшад зунай һайхан сагта харууһалжа байһан малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, хямда сэнтэй продукци ехээр үйлэдбэрилхэ зорилготой үндэр социалис уялгануудые абажа, бүгэдэндөө мүрысэн ажаллаял гэжэ уряа сууряатуулаа һэн.

Эгээл энэ сагай амаралтын нэгэ үдэр Худан голой эрьедэ дүтэхэнэ оршодог Дарма Жанаевай нэрэмжэтэ пионернүүдэй лагерьта үглөөнһөө эртэлжэ, холо ойрын айлшад буужа захалба. Угаа хүлгөөтэй, хүхюутэй болоно, хөөрэлдөөн, шог зугаата үгэнүүдшье дэлгэрнэ. Үнгэрһэн малай үбэлжэлгын харюусалгатай үедэ Хэжэнгын районой малшадай хэһэн, түйлаһан хүдэлмэриингөө дүнгүүд болон зунай бэлшээриин хаһада бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэеэ һаалишад, хонишод, адуушад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, агропромышленна нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ районоороо гэхээр суглараһан байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи энэ шухала асуудалаар РАПО-гой түрүүлэгшэ Б. Б. Аюшиев дэлгэрэнгы элидхэл хэжэ, районой ажахынуудай мал ажалдахи мүнөөнэй байдал ёһотоор шэнжэлэгдэһэн, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойгоор харуулагдаһан байна. Энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн Худанай совхозой Иннокентьевкын МТФ-гэй бригадир В. А. Алексеева, Хэжэнгын совхозой үхэр шахан таргалуулдаг гүүртын бригадир В. Р. Рабданов, «Первомайский» совхозой Вознесеновкын МТФ-гэй һаалишан Л. И. Павлова, «50 лет Октября» совхозой үхэр адуулагша А. М. Иванов болон бусад Онохойн ба Ёнгорбойн совхозуудай малшадай үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Хэжэнгын совхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд 1985—1986 онуудай үбэлжэлгын үедэхи хүдэлмэриингөө дүнгые согсолоод байхадаа, Захааминай районой Ёнгорбойн совхозой малшадай мүнөө гаргаһан үүсхэлые дэмжэхэ зуураа, тэдэнһээ заахашье гээгдэнгүйгөөр хүдэлхэ арга боломжотой байһанаа мэдүүлээ. Хоёр бүлэг болгожо, бэлшээн таргалуулгада табигдаһан 187 үхэрэй толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхэ бүри дунда зэргээр 1000 граммһаа бага бэшээр нэмээхэбди, 95 толгойн тус бүриин шэгнүүрые 350 килограммһаа дээшэнь гаргажа, гүрэндэ тушаахабди гэһэн үгэнүүдые абаһан социалис уялга соогоо малшад бэшэбэ.

Худанай совхозой Иннокентьевкын һү һаалиин фермын коллектив Онохойн совхозой малшадай гаргаһан үүсхэлые халуунаар һайшааба. Эндэхид һү абаха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб июниин 8-да дүүргэжэ шадаа. Һү һааха хахад жэлэй даабариие 538 центнерээр үлүүлжэ, түсэбһөө гадуур июниин түгэсэтэр 450 гаран центнер һү тоһоной заводто тушааха аргатай байһанаа тодорхойлоо. Малай үбэлжэлгын һарануудай туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мянган, мянганһаа дээшэшье килограмм һү һааһан амжалтатай фермын һаалишад зунай бэлшээриин хаһын дүрбэн һара соо 1100 килограмм һү толгой бүриһөөнь һаахабди гэжэ үгэеэ үгөөд байна. Гадна гүрэндэ тушааһан һүнэйнь адаг 90 процентнь нэгэдэхи сортын сэгнэлтэдэ хүрэхэ байха.

«50 лет Октября» совхозой үхэр адуулагшад Ц-Д. З. Зундуев А. М. Иванов хоёр зунай үедэ даажа абаһан үхэр бүхэнэй шэгнүүрые хоног бүри 1100 граммаар нэмээхэ уялга абанхай. Эдэнэй хэлэһэн үгэнүүд районой малшадай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зүблөөн дээрэ абаһан хамтын социалис уялганууд соо бэшэгдэбэ.

Үндэр социалис уялгануудые абаһан, зунай бэлшээриин үедэ малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө районой малшадай дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар үүсхэл гаргаһан түрүү коллективүүдэй түлөөлэгшэд, эрхим һаалишад, үхэр адуулагшад КПСС-эй райкомдо уригдажа, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай, арга боломжонууд тухай, эмхидхэлэй энэ үедэ үзэгдэжэ байһан дутагдалнууд... хэлэһэн үг... жэ дахина...

Иигэжэ ... бэеэ зэһэ... рэгтэ хам... КПСС-эй ЦК... нум болсбо... рэ партиин... на секретар... бачевой ... табигдаһан... рилгонууд, ... Соведэй ... абаһан до... гын олон ... эдэбхидэ ... элшэтэ ом...

Зунай ... һарын тур... үнеэн бүри... мянган кил... бэшэ һү һаа... центнер һү... бүхэниие ... 1000 грамм... мяхажуулж... 7610 центне... мэлтэ шэгн... социалис у... дүүргэжэ ш... жоор баян... зун, гол бо... тунга хүхэ ... жээл, һайн ... дай абьяас... дэжэ бай... үндэһэниин... байха.

КПСС-эй ... (1986 он) П... зорилгонууд... Хэжэнгэ, ... үнэхөөрөөш... омог зориг... жэ байна. ... һан мэдээсэ... толилогдоно... жуулагдана.

КПСС-эй ЦК-гай Хандалга үргэнөөр дэмжэгдэнэ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД ШЭНЭЛЭГДЭЭ

Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгые Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд дэмжэжэ, түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ үргэнөөр оролсонхой. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанарые һайжаруулха, нөөсэнүүдые алмаха гээшэ мүрысөөнэй гол зорилгонууд болоно. Нооһо илгадаг цехэй дүй дүршэл ехэтэй А. М. Шишкинагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид комбинат соогоо эгээл түрүүлэн продукциин шанар һайжаруулха талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, бусад бригадануудай гэшүүдтэ хандаа бэлэй. Тиихэдээ илгаһан нооһонойнгоо 91 процентыень түрүүшын шалгалтаар тушаадаг болохобди гэжэ мэдүүлээ һэн. Энэнь үнгэрһэн жэлдэ түйлагдаһан дүнгүүдһээ табан процентээр ехэ болохо юм. Хүршэнэрэйнгөө уряае дэмжэн, В. Ф. Дмитриевагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид энэ дүнгүүдые 6 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн социалис уялга абаба. Тус коллективүүдэй хараалһан зорилгонууд ажалай бригадна гурим баримталжа, нооһо илгадаг шэнэ универсальна конвейер ашаглажа, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ ажаллаһанай ашаар бэелүүлэгдэхэ юм.

Нооһо угаажа хатаадаг цехэйхид материальна нөөсэнүүдые алмаха, нэхэлгэ-ээрэлгын цехэйхид ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар шэнэ социалис уялгануудые баталан абанхай.

З. ВАСИЛЬЕВА,
инженер.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ШАНГАДАНА

КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалга тухай манай Хориин район дотор ажалша коллективүүдтэ КПСС-эй райкомой лекторнууд, парткомой политинформаторнууд, агитаторнууд ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулна. Энэ Хандалгатай танилсаад байхадаа, «Бурводстройн» управлениин ПМК-гай хүдэлмэришэд ажалайнгаа эршэ улам шангадхана. Энэ предприятида социалис мүрысөөндэ хабаададаггүй хүнүүд үсөөн. Социалис мүрысөөе ударидагшад А. В. Холмогоров, В. В. Лоскутников, Л. А. Иванов, В. В. Афанасьев болон бусад коммунистууд, комсомолшууд болоно.

— Манай коллективтэ журам шанга юм,— гэжэ энэ предприятиин начальник Г. М. Корнаков хөөрэнэ. — Бэе бэедээ тон ехэ эрилтэ табиха гээшэ тон шухала. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые һара бүхэндэ согсолдогбди.

— Нэгэн дуугаар Дээдэ-Тайлсын совхозой хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые һайшааба, дэмжэбэ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын урда тээ тэдэнэр энэ Хандалгатай танилсаад, һайн шанартайгаар хүдэлхэ гэһэн уялга абаа юм. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арба хоноод лэ гэргагдаха юм. АВМ-эй хүдэлмэрилэгшэд, хони хайшалагшад, үбһэшэд мүнөө үеын халуун ажалай охиндо абтанхай. Энэ Хандалгатай совхозой парткомой гэшүүд, дирекци, болон райком, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд танилсуулаа гэжэ совхозой парткомой секретарь А. И. Филиппов хөөрэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Хандалгатай райпогой хүдэлмэрилэгшэд танилсаба. Мүнөө жэлдэ 450 мянган түхэригэй эд бараан түсэбһөө гадуур худалдагдаха. Хилээмэнэй заводой, ниитын эдээ хоол бэлдэлгын коллективүүд мүрысөөндэ хабаадана.

— Мүнөө жэл яһала ехэ барилга хэгдээ. Хилээмэнэй завод, мүн баһа колбаса үйлэдбэрилгын цех, худалдаа наймаанай олохон байшангууд, универмагай байшан заһабарилагдаха. Хүн зониие гүйсэд һайнаар хангаха талаар ажал яһалашье ябуулагдана,— гэжэ эхин партийна организациин секретарь А. Санжиева мэдүүлнэ.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

өөдэр — Монголой Арадай революциин 65 жэлэй ой гүйсэбэ

УСТРИИН Н ХҮГЖЭЛТЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын түүхэй эд болбосоруулгын хэмжээн ургаа, мүнөө сагай эрилтэдэ хүсэд харюусама хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин томо предприятинууд олоор ашаглалгада оруулагдаа. Хүн зониие үргэн хэрэглэмжын эд бараагаар, эдеэ хоолоор хангалгада ехэ туһа хүргэнэ.

Арадай ажахын олон һалбаринуудай түргэнөөр хүгжөөгдэһэнэй ашаар гадаадын гүрэнүүдтэ худалдагдадаг зүйлнүүд олошороо. Заншалта зүйлнүүдһээ гадна, ашагта малтамалнууд, хибэсүүд, элдэб хубсаһан, трикотаж болон бусад эд бараан тэдэнэй тоодо ороно.

Ороной арадай ажахыда промышленностиин оруулдаг хубитын саг үргэлжэ ургажа байһые эдэ баримтанууд гэршэлнэ. Мүнөө үедэ промышленностиин хуби үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукциин 46 процентынь, национальна доходой гурбанай нэгэ хубинь болоно.

Шэнэ табан жэлдэ промышленность түргөөр хүгжөөгдэхэ юм. Үйлэдбэриин гол фонднууд 1,5 дахин, продукци үйлэдбэрилгэ — 30—34, ажалай бүтээсэ 12—16 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагданхай.

Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые хурданаар хүгжөөлгэ манай партиин онсо анхаралда байха юм. Электростанцинуудта тодхогдохо түхеэрэлгэнүүдэй хүсэн 1,5 дахин ехэ болохо. Улаан-Баатар хотодо 4-дэхи ТЭЦ үргэдхэгдэхэ, 3-дахи ТЭЦ шэнэлэн һэльбэгдэхэ, Эрдэнэт хотодо электротеплоцентраль ашаглалгада үгтэхэ. Бага-Нуурай ТЭС баригдажа эхилхэ юм.

СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдтэй баталагдаһан хэмжээ ябуулганууд ашагта малтамал шанаржуулгын һалбариие хүгжөөлгэдэ зорюулагдана. Тиин ашагта малтамал шанаржуулгын «Эрдэнэт», «Боро Үндэр», гэжэ монгол-совет комбинадуул болон бусад предприятинуудай хүсэ шадалынь, үйлэдбэрилхы арга боломжонь эрид дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Гадна металл болбосоруулдаг болон заһабарилгын предприятинуудта, мүн хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда үйлэдбэриие үргэдхэхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэриие бэелүүлгэ хадаа ороной экономикодо промышленностиин эзэлхэ хубиие үшөө ехэ болгожо, Монголой Арадай Республикые индустриализацилгада шэнэ алхам болохо юм.

Дансрангийн МУЖАН,
МНРП-эй ЦК-гай таһагые даагша.

(МОНЦАМЭ—АПН).

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР

(Совет-Монгол харилсаан тухай зохёолнуудай шэнжэлэл)

Монголой Арадай революциин илаһаар 65 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэхэнь. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ КПСС болон МНРП харилсан ажаллажа, Советскэ Союз ба Монголой хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлһэн байна. Агуу ехэ Ленинэй, Монголой революциин вождь Сүхэ-Баатарай эхиинь табиһан манай оронуудай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаан пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлдэг юм.

КПСС-эй ба МНРП-гэй интернациональна холбоо барисаае, манай оронуудай хоорондохи хани харилсаае шэнжэлэлгэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой КПСС-эй XXVII съезд дээрэ хэлэһэн үгэнүүдээр батадхагдана: «Ганса бэшэ, харин хэдэн оронуудай хүгжэлтын үндэһэ һуури дээрэ ажабайдалай социалис түхэл шэнжые шэнжэлхэ, демократиие, кадрова политикые нарижуулан һайжаруулха гээшэ мүнөө ильнгаяа шухала удха шанартай юм. Нэгэ нэгэнэйнгээ дүй дүршэлдэ гамтай наринаар, хүндэтэйгөөр хандаха, тэрэниие бодото дээрэнь хэрэглэхэ гээшэ социалис оронуудай асари ехэ неосэ мүн».

Аха дүү марксистско-ленинскэ партинууд социализм ба коммунизм байгуулгын дүй дүршэлые, манай оронуудай хоорондохи али бүхы харилсаае согсолходоо. Марксын, Энгельсэй болон Ленинэй революционно һургаалые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэһээ, амжалтатайгаар хамгаалхаһаа гадна, хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар тэрэниие гүнзэгырүүлэн хүгжөөнэ.

К. Марксын, Ф. Энгельсэй «Коммунис партиин манифест» 1925 ондо МНР-тэ оршуулагдаа һэн. Мүн лэ энэ жэлдэ Россиин Залуушуулай Коммунис Союзай III съезд дээрэ «Залуушуулай холбоонуудай зорилгонууд» гэжэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ оршуулагдаһан байгаа. Энэ хадаа монгол хэлэн дээрэ оршуулагдаһан В. И. Ленинэй түрүүшын зохёол болоно. Тэрэ гэһэнһээ хойшо К. Марксын болон Ф. Энгельсэй «Шэлэгдэмэл зохёолнууд» гурбан ботёор монгол хэлэн дээрэ оршуулагдаһан, 35 ботиһоо бүридүүлэгдэнхэй В. И. Ленинэй зохёолнуудай суглуулбари дүрбэдэхеэ хэблэгдэһэн, В. И. Ленинэй зохёолнуудай тематическа суглуулбаринууд барлагдаһан байгаа. «В. И. Ленин Монгол орон тухай» суглуулбари 1960 ондо монгол хэлэн дээрэ тунхаглагдаа һэн.

КПСС-эй болон МНРП-гэй хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаа холбооё, МНР-тэ социализм байгуулгада Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжые шэнжэлгэдэ тон шэнэ шата 60-аад онуудта эхилһэн байгаа. Совет болон монгол түүхэшэдэй олон жэлэй хамтын ажалай ашаар «Монголой Арадай республикын түүхэ» гурба дахин хэблэгдээ. Энэ хадаа түүхэтэ үргэн ехэ материалнуудые хэрэглэжэ, марксистско-ленинскэ һургаалай ёһоор МНР-эй түүхые хаража үзэһэн совет болон монгол эрдэмтэдэй түрүүшын хамтын хүдэлмэри болоно.

КПСС-эй болон МНРП-гэй, совет болон монгол арадуудай интернациональна харилсаа холбооной гол шухала асуудалнуудта зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай, МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партиин түүхын институдай эрдэмтэд хамтын хүдэлмэри бэлдэбэ.

«Социализмын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй ба МНРП-гэй аха дүү харилсаанай түүхэтэ дүй дүршэл» гэһэн түрүүшын ном 1971 ондо хэблэгдэжэ, уншагшадай дунда үргэнөөр һайшаагдаһан байгаа. «МНРП-гэй байгуулагдалгада, хүгжэлтэдэ уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй туһаламжын үүргэ, удха шанар» гэһэн хоёрдохи ном 1978 ондо хэблэгдэн гараба. «Совет-монгол харилсаае гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгэдэ КПСС-эй ба МНРП-гэй дүүргэдэг үүргэ» гэһэн гурбадахи ном 1981 ондо барлагдаа һэн. Эдэ номууд соо совет-монгол харилсаанай хүгжэлтын бүхы шатануудта КПСС-эй ба МНРП-гэй хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэдэг байһан тухай хөөрэгдэнэ.

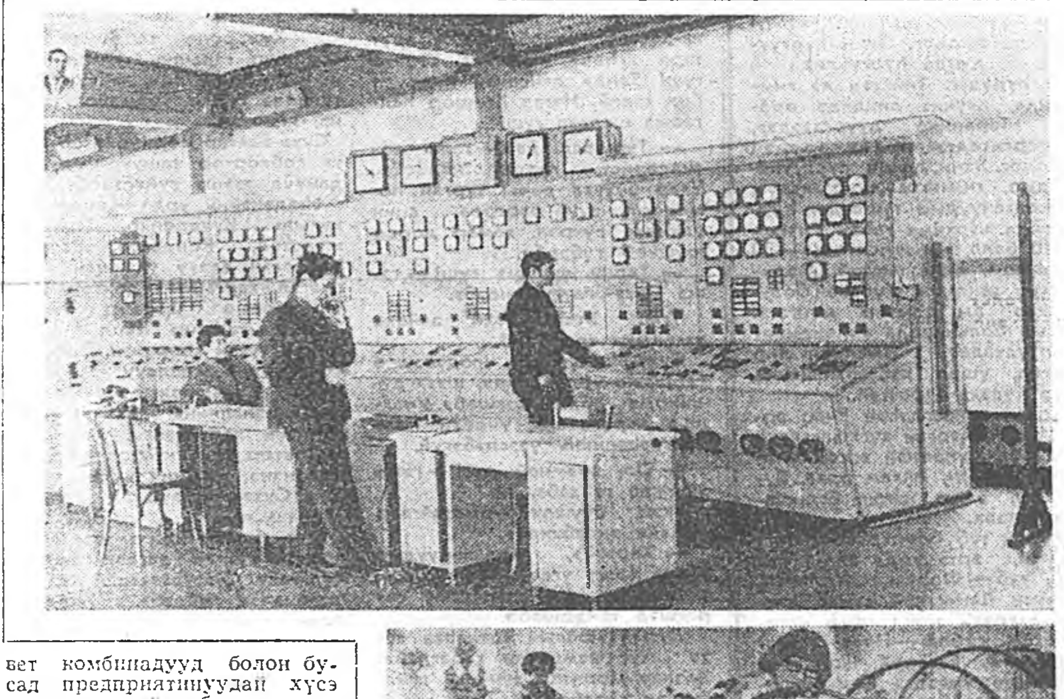
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай эрдэмтэдэй бэлдэһэн «СССР-эй ба МНР-эй хоорондохи эрдэм, соёлой холбоо барисаан» гэһэн статьянуудай суглуулбари хэблэгдэһэн байха юм. Буряадай эрдэмтэд «МНР-эй соёлой түүхын очеркнууд» гэһэн гүнзэгы ехэ шэнжэлгэ хэһэн байгаа. Энэ ном 1971 ондо Буряадай номой хэблэлээр барлагдаа һэн. Буряад ороной эрдэмтэдэй бэлдэһэн «Эрдэм, соёлой талаар СССР-эй болон МНР-эй хоорондохи харилсаан» гэһэн монографи 1983 ондо Новосибирскдэ хэблэгдээ һэн.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Дээдэ партийна һургуулиин, МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Дээдэ партийна һургуулиин эрдэмтэд ехэ баян материалнуудые хэрэглэжэ, шэнэ түхэлэй партиин — МНРП-гэй байгуулагдаһан тухай, үргэн ниитэ малшадые тус партиин хүтэлбэрилжэ байһан тухай хөөрөө.

Р. П. Балдаевай «МНР-эй арадай гэгээрэл», Б. Е. Бавринай «Монголой Арадай республика: бата найдамтай дабшалта», В. Ш. Будаевай «Арадай Монголой 50 жэлэй ой», Г. А. Заятуевай «Революционно Монголой түрүүшын дүнгүүд», Г. С. Матвеевэй «МНР-тэ социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга», Д. Б. Улымжиевэй «Совет болон монгол арадуудай аха дүү ёһоной эбдэршэгүй бата хани барисаан», Д. Б. Шагдуровай «Хани барисаамнай хүгжэн бэхижэнэ» гэһэн номууд хэблэгдэжэ гаранхай.

Совет эрдэмтэдэй, тэрэ тоодо Буряадай эрдэмтэдэй зохёолнууд, шэнжэлгэнүүд, хоёр ороной харилсаа холбооной, совет болон монгол арадуудай хани барисаанай үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

В. ДУГАРОВ,
Эрхүүгэй гүрэнэй А. А. Ждановай нэрэмжэтэ университедэй аспирант.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Түбэй элшэ хүсэнэй системэдэ ородог нютагай электростанцинуудай нэгэниие хүтэлбэрилгын пультын дэргэдэ; Монголой Арадай Республикада ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг юм. Улаан-Баатар хотын хүүгэдэй саадуудай нэгэндэ хэгдэһэн фото-зураг энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ зохёолнуудһаа

Михаил ЖИГЖИТОВ.

САГААН ТАХЯА ЖЭЛ

(РОМАНҺАА ХЭҺЭГҮҮД)

ФУДЗИ Бодо ламын гэртэ оробо.

Богдо хаанай өөрэйнь бэлэглэһэн торгон дэгэл үмдэһэн япон тагнуулшан һэмээхэнээр дүтэлэн ерэжэ, ламын гарые адхаад, нюдэ руунь уринаар шэртэн хараба.

— Ламбагаймни, нэгэ багахан бэлэг — «Павел Буре» гэжэ алтан час намһаа тогтоожо хайрлыт.— Фудзи тэрэ чаасаа, хүбхэгэр зузаан мүнгэ ламада үгэбэ.

— Фудзи-сан, ехэл һайнта даа. Үндэр түрэлтэ богдо хаанаймни аша туһада ямар ехэ оролдолго гаргана гээшэбта! Иимэ бэлэг абахаяа эшэхэ байналби.

— Үгы, үгы, ламбагай! Танай габьяа баһал ехэ. Танай туһаламжаар богдо хааниие барон Унгерн шорон соохоо гаргаа. Үргөөгэй большевигүүдэй үүрые һүнөөхэдэ, та баһал туһалаат. Нэгэл газарта алдаат: Сүхэ-Баатарай һамган хүбүүтэеэ үгы болошоо. Хүбүүхэниинь бэеэрээ эсэгэ юм гээд хэлсэнэ. Ламбагай, һанаад үзэгты даа...

— Үргөөгэй баян коммерсант Люгэйдэ хоргодожо байгаа юм, ямар шудхэр тухайлба гээшэб? Тэрэ тогоошоной-донь...

— Тэрэ хитад дагадха хаанаб? Тархинень үшөө таһара сабшаагүй аал?

Бодо миһэд гэбэ.

— Тэрэтнай Бээжэнээ талиинхай. Коммерсант Лю гээшэмнай Сунь Ятсендэ шүтэдэг юм.

Японец шүдэеэ хабираад, лама тээшэ сухалтайгаар хараба. Бододо аягүй болошобо. Нюрга руунь дагжа һүреэд, хүйтэн хүлһэн духа дээрэнь бужаганаба.

— Би танай үнэн сэхэ зарасаб,— гэжэ лама уруу дуруу шииганаба.— Сүхэ-Баатаршье, бэшэнииньшье намайе һэжэгэлэнэгүй.

— Тэрэнэйтнай түлөө бэлэг барина бэшэ гүб? Зай, мүнөө хэрэгтэй түхеэрэгты.

Бодо дурагүйшэгөөр асууба:

— Хайшаа? Би эндээ хэрэгтэй хүн бэшэ гүб? Богдо хаандаа. Тэрэ буһалгаашан Сүхэ-Баатарта бэшэг бэшэе гэжэ богдо хаан гуйна.

— Бүрил һайн гээшэ! Богдо хаантай бэшэг зохёогты. Тэрэнээ абаад, Хяагта ошохот. Ёһоор һайн шалтаг болохо. Сүхэ-Баатарай хажууда ходо ябахые оролдогты. Һэжэглэхэгүйнь тула бүхы асуудалнуудаар тэрэниие дэмжэгты, һаймһарагты. Хяагтада байхадатнай үгытэй нэгэ монгол танда ошоод, иигэжэ хэлэхэ: «Үргөөдэ хара нохойнууд олон болоо». Энэтнай нюуса үгэ. Тиигэхэдэнь урдаһаань иигэжэ асуухат: «Айгаад ерээ гүт?» Тэрэш минии хүн байха.

СЭЛЭНГЭ Орхон хоёрой уулзадхын бургааһата шугы соо томо гэгшын һэеы гэр харагдана. Сэнхир даалимба майханууд тэрэ гэрые тойроод татаатай. Партизан отрядуудай штаб тэрэ һэеы гэр соо түбхинэнхэй.

Сүхэ-Баатар, Пунсэг, Дамдинсүрэн, Хасбаатар, Мягмар гэгшэд сай ууажа һуунад.

Хара хүрин халюун малгайтай нэгэ монгол гэртэ орожо ерэбэ. Хонин дэгэлынь ногоон хитад торгоор хушагданхай. Хатагар һэлмэнь мүнгэ алтаар шэмэглэн гоёогдонхой.

— Би, Сумьяа тайжа, өөрынгөө отрядтай ерээб. Бидэндэ нэгэл дайсан бии. Хитадууд,— гэжэ тэрэ хэлээд, һуугшадые нэгэ нэгээр шэртэбэ. Сүхэ-Баатарые танихагүй хаш. Тиимэһээ адар томо Хасбаатарай һахалтай нюурһаа харасаяа һалгаанагүй.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

ҮНДЭР НАҺАТЫН ҮГЭ

Гунцагийн ТОГТОХ хадаа 1921 оной Монголой Арадай революцида хабаадагша, МНРП-гэй болон арадай гүрэнэй үндэһэ һуурииие табигша Д. Сүхэ-Баатартай хамта ябаһан хүнүүдэй нэгэниинь болоно.

Агуу ехэ Октябриин социалис революциин болоходо, би 28 наһатай ябаа һэм. Тэрэнэй сүлөөрүүлгын суртал һургаалнууд феодальна дарлалта мүлжэлгые, харин хархис дайсанай харата хэрэгүүдые усадхан зайсуулжа, сүлөөтэ хүнүүдэй общество байгуулха этигэл найдал зүрхэ сэдьхэлдэмнай түрүүлээ һэн.

Мүнөө би 97-тойб. Минии социалис Монгол ороной, тэрэнэй үнэн хани Советскэ Союзай бүхы түүхэ минии нюдэн дээрэ хүгжэһэн байгаа. Би Совёдүүдэй оронда хэдэн дахин ошожо ерээ һэм. Шуһа адхаралгата граждан дайнай һүүлээр тэрэнэй хүл дээрээ бодохынь тула, фашис булимтарагшадтай ямар эрээхэг зориггойгоор дайлалдаһыень, монгол малшадһаа Улаан Армиин сэрэгшэдтэ бэлэгүүдые фронтдо абаашаһыень би хоёр нюдөөрөө хараһан байхаб. Агуу ехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэртэ хабаадахадаа, ороной ямар хүсэн түгэлдэр, баян дэлгэр болоһыень хаража, урмашан баярлаа бэлэйб. Энэ хабар КПСС-эй XXVII съездын хүдэлмэриин хойноһоо зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн адаглаһан байгааб.

Би 64 жэл соо МНРП-гэй зэргэдэ жагсанаб. Манай арад бүхы амжалта түйлалтануудаа МНРП-тэй нэгэдүүлэн холбоно. Ёһотой коммунист бүхэнэел адли, бишье ленинскэ партиин шаби, хани нүхэрби гэжэ өөрыгөө тоолодогби.

КПСС-эй XXVII съезд партиин шэнэ кайруулгын Программые баталба. Энэ хадаа социализмые нарижуулан һайжаруулгын, саашадаа коммунизм тээшэ дабшалгын программа болоно. Энэ хадаа дайн байлдаагүй, буу зэбсэггүй оршон дэлхэйе байгуулгын амгалан тайбан байдалай ба һалбаран хүгжэлгын программа болоно.

Эдэ зорилгонууд бэелүүлэгдэнэ гээшэ гү? КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев энэ асуудалда иигэжэ харюусаа һэн: «Түүхэтэ эгээл орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда ленинскэ парти урагшаа дабшалгын эгээл зүб харгы замуудые олодог, олон түмэн ажалшадые зоригжуулдаг, нэгэдүүлдэг, эмхидхээг байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Революциин, амгалан тайбан байгуулалтын, сэрэг дайнай туршалгануудай жэлнүүдтэшье, мүн дайнай һүүлэй хүндэ хүшэр үедэшье тиимэл байгаа. Саашадаашье тиимэ байха байһандань этигэн найданабди».

Совет арад болон тэдэнэй алдарта партиин Ленинэй зааһан замаар хэлбэришэгүйгөөр, толотомо амжалтатайгаар дабшаха байһандань этигэн найданаб.

(Монголпресс — АПН).
Улаан-Баатар.

ТАЛЫН ХҮБҮҮН

Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлдэ Монголой Эрдэнэсант сомоной «Саруул амьдрал» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлэй залуу малшан Ц. Батдэлгэр 3950 толгой эхэ хониһоо 4300 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэн, бүхы үрэ дүнгүүдээр даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байгаа.

МОНГОЛОЙ ниислэл хотоһоо ороной баруун заха хизаар хүргэһэн асфальт хушалтатай дардам харгыгаар табилуулхадаа, юушье мэдэнгүй, 200 гаран километр гаталжархиһан байбабди. Харгы замыемнай зааһан тэмдэгэй ёһоор, жолоошон дардам харгыһаа хажуу тээшээ гаража, хухин шара гүбээнүүдэй хоорондуур хойшоо дабшабабди Уданшьегүй хударһаа холо бэшэхэнэ хэдэн һэеы гэрнүүд харагдаба. «Саруул амьдрал» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлэй «Сайхан» гэжэ хонишодой бригадын нарай түл абалгын штаб эндэ байрлаа. Хабарай саг — малшадта халуун, харюусалгатай хаһа болодог гээшэ. Жэшээнь, 69 звеноһоо бүридэдэг «Сайхан» гэжэ бригада түсэбэй ёһоор 9 мянгаһаа үсөөн бэшэ хурьга абаха ёһотой.

Тоо бүридхэгшэ Д. Шатар бидэниие газаршалха болобо. Тэрэ һургуулида һураһанайнгаа һүүлээр Ц Батдэлгэртэй хамта армида алба хэһэн байгаа.

Сэрэгэй алба хэжэ байха үедөө ханинар ерээдүйдэ ямар түсэбүүдтэй байһан тухайдаа ходо ходо хөөрэлдэгшэ һэн. Албанһаа табигдамсаараа, эсэгэдээл адли хонишон боложо, эжыдээ туһалхаб даа гэжэ Ц. Батдэлгэр хэлэдэг бэлэй. Сэхыень хэлэхэдэ, тэдэ жэлнүүдтэ үсөөхэн хүбүүд түрэл нютагтаа бусажа ерэдэг һэн. Залуушуул гол түлэб хото тээшэ тэгүүлдэг байгаа.

— Мүнөө манай үргэн дэлюун, нюдэ алдама тала дайдада ажабайдалнай тад ондоо болонхой,—гэжэ газаршалагшамнай хөөрэнэ. —Би түб бууса тухай хэлэнэгүйб. Жэшээнь, малшадайшье звенонуудые абажа харая. Тэдэнэй хэды нүүдэл һуудал бандалтай байгаашье һаань, байшан гэрнүүдтэнь зайн гал яларна. Багахан хэмжээнэй дизель-генераторнууд ганса һэеы гэрнүүдыень бэшэ, харин адууна малайнь, хонидойнь байрануудые гэрэлтүүлнэ бшуу. Худалдаа наймаанай агентнууд үе-үе болоод лэ хонишодто ерэжэ, эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангадаг байна. Хүн зоной ажаһуудал хангалгын нүүдэл албан хүдэлнэ, хүдөө нютагуудта кино асаржа харуулна. Наранай элшэ хүсые хэрэглэхэ түхеөрэлгэ зохёоһон эрдэмтэдэй ашаар һаядаа малшад саг үргэлжэ халуун уһатай байдаг болохо.

Салин хүлһэниинь госхозуудайхиһаа дутуугүй юм.

Гүбээгэй оройдо гарахадаа, хабаржаанииень харабабди. Мотоорой хүнхинөө дуулахадаа, хулхагар улаахан хасартай, хүдэр бэетэй бишыхан үхибүүд һэеы гэрһээ гүйлдэжэ гараад, түрэлхиднай хони малаа адуулжа ябана, хүгшэн эжымнай тугалнуудаа асархаяа ошоо гэжэ үрдилдэн хөөрэнэ.

— Һаядаа ерэхэгүй байха. Магад, тиимэһээ ажалай баатар П. Базаррагчаада орохомнай гү? Эндэһээ дүтэхэнэ юм,— гэжэ Д. Шатар дурадхаба.

Суута малшанаида ошоходомнай, тэрэ гэртээ байба.

— Өөртөө халаание — хүбүүгээ бэлдэжэ байнаб. Тэрэ бэеэ даагаад гуроадахи жэлээ хүдэлнэ. Юрэдөөл, шадабаритай хэбэртэй. Ударник болоо. Сэхыень хэлэхэдэ, һаяар армида ошохонь. Бусажа ерэхэдэнь, хонин һүрэгөө тэрэндэ даалгахаб,— гэжэ Базаррагчаа-гуай хөөрөөгөө эхилбэ. Ойлгохо маягта, энэ тэмэ тэрэнэй зүрхэ сэдьхэлые ехээр хүдэлгэнэ хэбэртэй.

— Хонишон хүн бүхы наһан соогоо саг үргэлжэ һуралсаха ёһотой гэжэ хэлэхые хүсэнэб. Би элинсэг хулинсагайнгаа захяа заабаринуудаар ябаһан хүн гээшэб. Мүнөө ондоо саг юм бээз. Малшадай хүдэлмэриин ажалай түрүү онол арганууд тухай ехэ юумэ бэшэнэ, радиогоор хэлэнэ, брошюрануудые, номуудые хэблэнэ. Юрэдөөл, залуушуулда хүнгэн болонхой. Имагтал дура хүсэлэнтэй байбал, юушье түйлажа болоно. Манай хүршэ, залуу хонишон Батдэлгэр бэрхэл хүн даа. Тэрэ ажал хэрэгээ һайнаар мэдэдэг, гол шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, ажалдаа дуратай. Эсэгэеэ лажаапан бэрхэл хүн байна гэжэ абалаар ойлгодогби. Эгээл тиимэлээ тэрээниие жэшээ еба гэжэ хүбүүндээ ходо ходо хэлэдэгби. Хонидоо адуулжа байхадамни, тэрэ гүйлгэжэ ерэдэ, элдэб асуудалнуудые һуража һаладаггүй һэн. Батдэлгэр нонюуша, һүбэлгэн лэ хүбүүн юм. Эсэгэнь амиды мэндэ ябаа һаа, хүбүүнэйнгээ түйлаһан амжалтануудаар урмашан баясаха һэн.

— Та, тэрэнэй һурган хүмүүжүүлэгшэ болоно гүт?

— Бэшэ, МНР-эй Ажалай баатар Т. Сүрэнхүү тэрэнэй һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Батдэлгэрые малай бэлшээринүүдээр дахуулан ябажа, тэрэ баян дүй дүршэлөө дамжуулдаг байгаа. Хэрбээ үнэн сэхэ руунь мэдэрхэ болоо һаа, мүнөө Батдэлгэрһээ һуралсахаар юумэн бии. Хээрэ, бэлшээри дээрээ, хонидоо тоолоорхидог байһыень хараһан һайт. Хореодо оруулангүй, гансаараа. Тэрээнһээ ондоо хэншье иигэжэ шадахагүйл. Тоо бүридхэлэй комисси хэдэн дахин тоолоходоо, ямаршье алгасаа, һэлгээ олодоггүй. Тэрэнэй харууһалдаг хонид һургагдамал юм шэнги, эзэеэ таниха болонхой.

Боро хараан болоһон хойно Ц. Батдэлгэрэй звенодо хүрэлдэмнай, эзэниинь үшөө ерээдүй байба. Уданшьегүй хонидой мааралдаха абяанай дуулдахада, газаашаа гарабабди. Гүбээ дээрэ моритой хүн бүүдыжэ харагдаба. 1400 гаран хонин һүрэгынь гүбээгэй наада талые бүрхөөнэ.

Ц. Батдэлгэр мориһоо буужа, хореологдоһон бэлшээриеэ тойрожо хараба. Тиихэдэнь бүхы юумэн хэм соогоо байгаа.

Һэеы гэр соонь һаруул, дулаан. Бусад малшадтал адли, юрын мебельтэй. Номой шкаф эли газарта табигданхай. Дээдэ таг дээрэнь — Хүндэлэлэй грамотанууд, бусад тагуудтань номууд, мал ажал тухай тайлбаринууд, ород-монгол толи, шатар, даам бии. Ц. Батдэлгэр яһала зузаан дэбтэр гаргаад, тэрээн дээрээ хэдэн тэмдэглэл хэбэ. Энэнь үдэр үдэрэй тэмдэглэл байгаа.

Һеэшэн дээрэнь тогоон соо мяхан шанагдана. Ц. Батдэлгэрэй эжы сай аягалаа. Тэрэнэй харасань урин дулаахан, хүдэлсэнь хүнгэн... Тэрэ ганса Батдэлгэр хүбүүтэй бэшэ. Эхэнь юрэн үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, хүлыень дүреэдэ, гарыень ганзагада хүргэһэн байгаа. Амаржа пууха сүлөө сег үгы гэжэ тэрэ түбшэн даруугаар хөөрэнэ. Үбэлдөө үхибүүдэйнгээ ажалда туһалдагби, харин зундаа үнеэдые һаахаяа фермэдэ ошодогои. Юрэдөөл, гэр хооһон һуужа шаданагүйб. Эхэ хүндэ үхибүүдынь хододоо үхибүүд зандаа үлэдэг гээшэ. Ехэ хүбүүмни хүл дээрээ гаража, гэр бүлынгөө түшэг тулгуури болобо ха гэжэ эжынь мэдэрхэ арга олгоһон ушар болоо бэлэй.

Тэрэ жэлдэ Батдэлгэр түрүүшынхеэ бэеэ даагаад хони малаа холын бэлшээридэ гаргаа һэн. Дүй дүршэлөөр багашаг һааб даа. Нэгэтэ сапатай бороо оробо. Һаял хада нооһоёо хайшалуулһан хонид зуурахадаашье болохо байгаа. Шэнга һалхи шуурганда хони малынь жэдэхэ түйлдаа хүрэбэ. Эгээл иимэһээ ямар нэгэн нэмэри газар олохо хэрэгтэй бэлэй. Хаанашьеб дүтэхэнэ хүнды байха ёһотой, теэд иимэ сагай уларилда тэрэниие хаанаһаа олохобши!

Уданшьегүй хонидынь һалхи шуурганда жэдэжэ захалба. Ямаршье оог хашхараа табибал, тэдэниие тогтоохогүйш. Хони малаа хараһаа алдахагүйн тула Батдэлгэр урдань харайлгажа ябаа. Талаан болоходо, хонидынь хорёологдоһон бэлшээридэ тулажа ерэбэ. Хонин һүрэгөө тэрээн руу арай шамай туужа оруулһан байгаа. Һалхи шуурган замханагүй.

Батдэлгэрэй ойлгоогүй байтар, һүниин саг хүрэжэ ерэбэ. Эгээл энэ үедэ дүтэхэнэ шононууд улилдаба. Тэдэниие дүтэлүүлхэгүйн тула тэрэ оог хашхараа табиһан, дуу дуулаһан байгаа. Тиихэдэнь шононууд дүтэлхэеэ айба. Уданшьегүй тэрэ нэбтэ норожо, хоолойньшье һөөлдэбэ. Зүгөөр тэрэ зоригоо мохонгүй, тэсэжэ гараа һэн. Гэнтэ мотоорой хүнхинөөн соностожо, машинын фарай гэрэлтэхэнь холоһоо һүлэмхинөөр харагдаба. Бригадань бэдэрэлгэдэ гараһан байгаа. Эжынь Батдэлгэрээ харахадаа, һанаагаа амаран, «Бэрхэш, хүбүүмни!» гэжэ хэлэбэ. Хүбүүнэйнгээ зоригтой байһанда сэдьхэлээ ханажа байһанаа тэрэ зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдүүлбэ.

Һаял хада гуша гаража ябаһаншье һаа, мэдээжэ болоһон малшан урдамнай һууна. Тэрэ «Алтан гадаһан» гэжэ орденоор, ревсомолой ЦК-гай «Залуу рекордсмен» гэжэ алтан медаляар шагнагданхай, түсэбтэ табан жэлэй ударник болонхой.

Гүб аймагай партийна конференци дээрэ Ц. Батдэлгэрэй ажалай амжалтанууд үндэрөөр тэмдэглэгдээ һэн. Тэрэ үгэ хэлэхэдээ, нэгэдэлэй малшадай зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэһэн асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байгаа. Аймагай хуралай депутат Батдэлгэр хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг хүн юм. Хүн зоной этигэл найдалые харюулха хэрэгтэй. Ажалай үльгэр жэшээе ямаршье үгэнүүд һэлгэжэ шадахагүй гэжэ тэрэ һайн ойлгодог. Эгээл тиимэһээ Ц. Батдэлгэр МНРП-гэй XIX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шармайн оролдоно.

Талын ногооной шэмэ тухай, хони малаа холын бэлшээринүүдтэ гаргажа адуулха тухай, мэдээжэ малшадай баян дүй дүршэлые халажа абажа байһан тухай Батдэлгэрэй хөөрөөе шагнахадашье һонирхолтой байгаа һэн.

Эрдэнэсант—Улаан-Баатар

Бямбын БАДАР,
монгол журналист.

[МОНЦАМЭ—АПН].

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

РОМЕШ ЧАНДРЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Совёдэй (ВСМ) гол зорилго болоно гэжэ ВСМ-эй президент Ромеш Чандра Карнатака штадай Бангалор хотодо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахин хамгаалха, һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхэ гээшэ бүхы дэлхэйн хүн зоной гол зорилго болоно гэжэ тэрэ эб найрамдалай ба һаналаа нэгэдэлгын Бүхэиндиин эмхиин конференцидэ зорюулагдаһан пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Эб найрамдал хамгаалхын түлөө олоной хабаадалгатай ябуулга хэзээдэшье иимэ үргэнөөр бэелүүлэгдэдэг байгаагүй юм. США-гай гэмээр термоядерна дайнай аюул тохёолдуулагдажа байна. Р. Рейганай захиргаан дай журөөдэһэн хараа шэглэлээ, дэлхэй дээрэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо политика үргэнөөр бэелүүлнэ. Эгээл тиимэһээ США-гай иимэ политика бата эб найрамдал хангалгада бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна бшуу.

ДХЭГ ДИПЛОМАДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

Кауль энэдхэг журналистнуудта мэдээсэбэ.— Расизм, шэнэ түхэлэй колониализм, уласхоорондын экономическа гурим гэхэ мэтын асуудалнуудта адлиар хандадаг байһаниинь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ»,— гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Индиин ба СССР-эй хоорондохи соёлой, эрдэм-техникын ба худалдаа наймаанай холбооё саашадань хүгжөөхын түлөө. хоёр ороной арадуудай хоорондо нягта харилсаа холбоо тогтоохын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ Т. Н. Кауль хэлэбэ. «Бүлэглэлнүүдтэ хабгаадахагүй гээшэ нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, бэеэ дааһан байдалые, хани барисаае хүндэлхэ гэһэн удхатай политика болоно» гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Бүхы оронууд ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхые түйлаха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо оролдолго гаргаха ёһотой гэжэ Индиин министрнүүдэй кабинедэй гэшүүн тэмдэглэбэ.

Преториин расис захиргаанай экономическа талаарнь хашаха гэһэн шиидхэбэри абахые Англиин правительствын толгойлогшо М. Тэтчерэй арсалтые Т. Н. Кауль буруушаагаа.

ХЭЖЭНГЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

«УРЯАЛАЙ» ХАТАР, ДУУНУУД

Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын республиканска научно-методическа түбэй (РНМЦ-гэй) дэргэдэ бии болгогдоhон «Уряал» гэhэн буряад фольклорно ансамбль hаяхан концерт, наадаараа Хэжэнгын түб hууринай ажалшадые баясуулаа. Түрэл арадайнгаа хэр үгhөө хадагалан дамжуулжа байhан аман зохёолой баялигуудтай — дуунуудтай, хатар ёохорнуудтай энэ бүлэгэй артистнар танилсуулба. Тиихэдэ мүнөө үеын композиторнуудай бүтээлнүүдые, шэнэ дуунуудые ансамблиин гэшүүд гүйсэдхэжэ, шагнагшадай hайшаал магтаалда хүртөө. Илангаяа «Хэжэнгын гол» гэhэн арадай дууе хэдэн хоолойн аялга ниилүүлэн «тэдэнэр» уянгатуулба.

Удаа дараалан хүхюу зугаатай ёохор наадан, дуу хатарнууд хэруулагдажа, арадай аман зохёолой дундаршагүй жасын бүтээлнүүд эндэ сугларгшадай зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгөө, бултанда hайшаагдаа. Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Валентина Цыденовна Николаева энэ ансамблиие шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. Хэжэнгэ нютагта түрэhэн бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэ В. Ц. Николаева «Үргы» гэhэн Хэжэнгын арадай хоорой бүлэгые анха түрүүшынхиеэ эмхидхэhэн алдартай.

Ансамблиин бүридэлдэ залуушье, наhажаалшье хүнүүд олон. Далаад гара наhатай үбгэжоолнүүд Дамдинов, Игнатьев гэгшэд уран hайханай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тэдэнэр урданай буряад дуунуудые, ёохорнуудые hайн мэдэдэг гэжэ энэ концерт гэршэлээ. Ансамблиин бүлэгтэ нютагаймнай уран бэлигтэн олон байна гэжэ баясаабди.

«Уряал» ансамблиин гэшүүд энэ намартаа Эстони айлшалхань. Тиимэhээ уран дуугаараа, хатар наадаараа олониитые хододоо баясуулжа байхыень «Уряал» ансамблиин гэшүүдтэ хүсэнэбди.

МАЛШАДТА АЙЛШАЛБА

Үбhэ, тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhа соо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые соёлой талаар хангаха хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдана. hаяхан Хурьгад гэжэ газарта «Малшанай үдэр» баяр ёhололой оршон байдалда үнгэргэгдөө. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев түрүүтэй районой харюусалгата хүдэлмэришэд социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтэй танилсуулаа, эрхим малшадые урмашуулаа.

Энэ баяр ёhололой үдэр Хэжэнгын түбэй соёлой байшангай агитбригада концерт харуулhан байна. Агитбригадын эдэбхитэй гэшүүн Цырен Жамсаранов мүнөө үеын буряад дуунуудые, нэрлэбэл, «Эхэ орондоо», «Талын дуун». «Хуhахан» гэhэн зохёолнуудые шагнагшадай анхаралда дурадхаа. Тус агитбригадын гэшүүдтэй хамта Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиhаа практикада ерэhэн hурагшад концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Хойто, Зүүн зүгэй арадуудай ехад, коряк хатарнуудые Лариса Цыренжапова, Долана Монгуш гэгшэд гүйсэдхэhэн байна. Түрэл байгаалиин hайханиие магтаhан шүлэг Роза Борисова уншаа. Республикымнай мэдээжэ композитор Анатолий Андреевэй «Эжы» гэжэ дууе Цыренбал Гатапов зохидоор дуулаба. Иигэжэ училищиин hурагшад концертын амжалтада ехэхэн хубитаяа оруулалсаа. Тэдэнэй гүйсэдхэhэн номернуудые малшад халуун альга ташалгаар угтаhан байна.

Эхэ ороноо, түрэл нютагаа магтан түүрээhэн дуунуудые дуушадай бүлэг гүйсэдхөө. Баянистнууд Виктор Аносов, Александр Базаров гэгшэд дуу, хатарнуудай хүгжэмые баян дээрэ наадаа.

Саашадаа агитбригадамнай «50 лет Октября» совхозой ажалшадта концерт наада харуулха юм.

П. ДОРЖИЕВА,
РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭБЭ

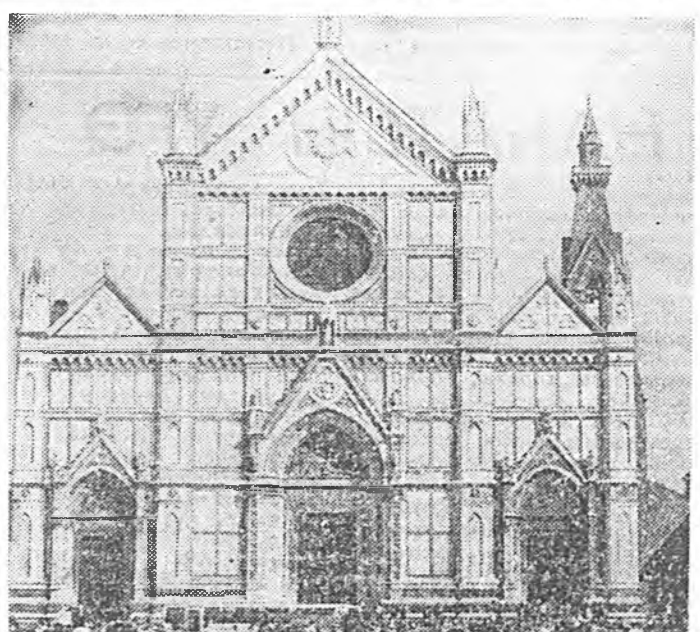
СССР-эй Уран зурагай Академиин Президиум совет уран зурагай эрхим зохёолнуудай түлөө жэл бүри шагналнуудые олгодог байна.

Байгша ондошье Уран зурагай Академиин Президиумэй дээдэ шагнал — алтан медальнуудта Москвагай уран зурааша Виктор Иванов, Туркмениин ССР-эй түб — Ашхабад хотын уран зурааша Иззат Клычев болон Ленинградай скульптор Валентина Рыбалко гэгшэд хүртэбэ.

Тэрэшэлэн лауреадуудай дунда Уфа хотын түлөөлэгшэ, Башкирай АССР-эй арадай уран зурааша Борис Фузеев бии. Тэрэ хадаа Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээгүүр зорюута ябажа ерэхэдэ, «БАМ-ай залуу барилгашан» гэhэн темээр хэдэн скульптурна портредүүдые хэжэ ерээ бэлэй. Тэдэ хүдэлмэринүүдынь мүн лэ үндэрөөр сэгнэгдэжэ, ороной Уран зурагай Академиин дипломдо хүртэhэн байна.

Москва.

Н. КОСЕНКОВА.

Хариин оронуудhаа бусахадаа...

ЭРТЭ УРДЫН БА МҮНӨӨНЭЙ ИТАЛИ

ПАДУЯ

ГУРБА мянган жэлэй саана бии болоhон энэ хото хүгжэнги хүдөө ажахын районой түб юм. Тиимэhээ гол түлэб хүдөө ажахын продукцяар дүтэ шадарай городуудые хангадаг байна.

Эндэхи гид-газаршан Доната гэжэ эхэнэр городойнгоо түүхэтэй, үзэсхэлэн hайхан газарнуудтай танилсуулба. Түмэр замай вокзал, «Колизей», урданай университет... Эндэ 15 мянган студент hурадаг. Гимнази дүүргэгшэд университедтэ орохоёо бэшүүлхын түлэ 150000 лир түлэхэ ёhотой. Оролгын 20 шалгалта мүнгэ түлэнгүйгөөр тушаана. Харин студент болоhон хүбүүд, басагад жэл бүри 150 мянган лир, мүн номуудайнгаа түлөө мүнгэ түлэдэг юм.

Скровенниин капеллэ. Италиин hэргэн хүгжэhэн үе сагай эхин дээрэ зурагуудаараа суурхаhан Джоттын фрескэнүүд эндэ бии: «Страшный суд», «Христос», «Мария гэгээн»...

ВЕНЕЦИ

СУУТА Венеци... 118 аралай дундуур гараhан 150 каналтай, тэрэниие холбоhон 400 гаран хүүргэтэй, 368 мянган хүн зонтой, искусствын үндэр дээдын бүтээлнүүдтэй хото тухай хөөрэхэнь бэлэншье, мүн хүшэршье.

Шэнэ зэрын урда 5-дахи зуун жэлдэ бии болоhон хотодо ажаhуугшад худалдаа наймаа, арhа, металл ба модо болбосоруулха, бүд нэхэхэ, корабльнуудые бүтээдэг ажалтай байhан гэхэ. Шадалтай 300 бүлын түлөөлэгшэд нэгэдэжэ, городойнгоо засаг гартаа оруулаад, городоо республика болобо гэжэ соносхоhон түүхэтэй. Гадаадын политика, худалдаа наймаа ябуулха сенат, сүүдэй дээдын орган — «10 хүнэй зүблэл» hунгагдаа. Сенадые толгойлхо «Дож» бүхы наhаараа hунгагдадаг байhан юм. Харин мүнөөнэй Венециин ажабайдал тад ондоо: аэропорт, далайн порт, судна бүтээлгэ, hаhабарилга, саарhа болон шэл үйлэдбэрилгэ. Гоё hайханай искусствын академи, коммерческэ институт, улас-хоорондын фестивальнуудые үнгэргэдэг газар, мүн аяншалгын түб. Аяншалагшадhаа ороhон олзо оршо городой экономикэдо ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тиимэhээ Венециие үнэ сэнгэй талаар эгээл үнэтэй хото гэжэ тайлбарилга өөрын үндэhэтэй.

Эндэ үйлсэнүүдэй орондо дүүрэн уhатай, булангиртай каналнууд. Мотоскаф, мототакси болон гондолонууд урагша хойшоо hүндэлнэ.

Дожнуудай талмай. Марк гэгээнэй hүмэ, Дожнуудай ордон частай башни (Коперникэй түрэхэhөө 26 жэл урда баригдаhан), Герцогой ордон, библиотекын байшан талмайе тойроод оршоно. Аяншалагшад, гулабхаанууд үй түмэн...

Алталагдамал хана, уняануудтай гэшхүүрээр Дожнуудай ордон руу оробобди. Эндэ 8 зал бии. Гайхамаар hонин зурагууд. Тинтореттын Доминико хүбүүнтээ, hурагшадтаяа суг бүтээhэн «Диваажин» («Рай») гэhэн зурагынь дэлхэй дээрэхи эгээл томо хэмжээнэй (утань 26 метр, үндэрынь 13 метр) зураг юм.

Эртэ урдын Италиин оюун бэлигтэнэй бүтээлнүүдые бахархан хараhанаймнай удаа, газаршамнай «hанаа алдалгын гэшхүүрээр» буухыемнай уриба. Городой засагай урда ехэ зэмэтэй хүн (ноёншье байг хамаагүй) сүүдлүүлээд, энэ гэшхүүрээр түрмэ руу туулгадаг байhан гэхэ. hүлэмхеэр гэрэлтүүлэгдэhэн уйтан гэшхүүрээр газар доро буугаад, хүйтэн, шииг нойтотой, харанхы түрмэ рүү ороходо, жэхымээр байна. Уйтан таhалганууд, зузаан үүдэн, хонином толгойн шэнээн суурганууд...

Дожнуудай ордон хоёр тад ондоо нюуртай байна. Нэгэ талань гэхэдэ, алта мүнгэн шэмэглэлнүүд, бэлигтэй уран зураашадай бахархама зурагууд, нүгөөдэнь — шулуун тулам түрмэ. Искусствын гоё hайхан аймагтай танилсажа, түрмын жэхымэ өөрые хараад газаашаа гарахадаа, гансал энэ ордонгой, Венеци хотын бэшэ, бүхы гүрэнэйнь хоёр ондоо ажабайдалые эли бодоор ажаглахаар байгаа hэн.

БОЛОНЬЯ

АРХИТЕКТУРНА hонин-hонин барилганууд эндэ олон. Гол түлэб hүмэнүүд хэрэмүүд, ордонгууд, хүшөөнүүд.

«Итали—СССР» гэжэ хани барисаанай бүлгэмэй байшан соо уулзалга болобо. Тус бүлгэмэй президент Вироне Протожеле, бүлгэмэй секретарьнар — Физикын институдай профессор Сакки Корадо, Лино Тозарели, оршуулагша Монти Бруно гэгшэд президиумдэ hууба. Энэ бүлгэм дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр байгуулагдаhан юм. Байшан сооонь ород хэлэнэй хэшээлнүүд, СССР тухай выставкэнүүд, конференцинүүд, совет хүнүүдтэй уулзалганууд болодог байна. Совет орон тухай «Реалта Совьетика» гэжэ журнал өөhэдөө барлана. Бүлгэмэй президент хөөрөөгөө дүүргэхэдээ, хоёр ороной хоорондо хани нүхэд ёhоной харилсаа хүгжөөлгэ бидэнэй гол зорилго болоно, юуб гэхэдэ, эб найрамдал тухай асуудал ехэ шухала хэрэг гэжэ онсо тэмдэглээ.

Фотограф Энрико Паскуале «Журналистнуудай орденой» (профсоюз шэнги үүргэтэй холбоон) ябуулдаг хүдэлмэри тухай хөөрэбэ. Удаань Болоньин спутник хотын муниципалитедэй гэшүүн Чезаро Бианки үгэ абахадаа, оршон тойронхи байгаали хамгаалгын асуудалнууд дээрэ тогтобо. Болонья ехээр бузарлагдаhан городуудай нэгэн: промышленнэ предприятинууд, транспорт олон. hүүлэй үедэ городые бузарлалга бүри hүжэржэ, рагаар үбдэхэ ушарнууд олошороо. Тиигэбэшье радио, хэблэл мэтые хэрэглэн, ойлгуулалжын хүдэлмэри ябуулагдана. Бэрхэшээлтэй болоод байна гэжэ тэрэ hанаа зобонгёор мэдүүлээ hэн.

ФЛОРЕНЦИ

АППЕНИНЫН хадануудые хүндылэн түнхижэрхиhэн тоннельнүүд соогуур гараад, «Наран» гэжэ автострадаар Тосканиин түб хотын захада «Конкорд» гэжэ отельдэ тогтобобди. Үдэшын хоол бариhанай hүүлээр, бидэнэй автобусой жолоошоч Антонио өөрынгөө hайн дураар городой түб абаашаба. Флоренци түрүүшын харасаар Венеци шэнги хүхюутэй. яласала бэшэ, ямаршьеб шэрүүн шэнжэтэйгээр үзэгдэбэ. Уйтан ута үйлсэнүүд, эгсэ годирхойнууд, үйлсэдэ унтахаяа хэбтэhэн хүнүүд... Уйтан үйлсөөр ябагаар ябахада, түргөөр шуумайhан хүнгэн автомобильнууд бидэнэй тохоног дайран алдана. Энэл бэшэ гү, Флоренциин юрэнхы амин.

Үглөөгүүрнь Медичиин капеллэ, Лоренцо, Мария Мадджора гэгээнүүдэй, Санта Крючеын hүмэнүүдые харабабди. Удха шанараараа Ленинградай Эрмитаждa адли Уффициин галерея... Джорджо Вазариин проектээр бүтээгдэhэн ехэ ордон соо Джоттын, Мазачогай, Филиппо Линиин, Сандро Боттичеллиин, Леонардо да Винчиин, Дюрерэй, Микеланджелын, Тицианай, Рафаэлиин болон бусад бэлигтэнэй агууехэ бүтээлнүүдтэй хоёр нюдөөроо үнэншэжэ ядан дахинаа танилсабаб... Эдэ агууехэ бэлигтэн, бүтээлнүүд тухай хөөрэhэнэйншье үлүү. Эдэ бүгэдые харахадаа, зүрхэмни баярлаhандаа дэлбэ hүрэн алдажа, үшөө үшөө дахин харадаг hаа гэжэ hанахаар нүхэдөө хүсэжэ гараа hэм...

РИМ

«БҮХЫ ХАРГЫНУУД Рим руу ошодог» гэжэ оршуулагша Стефанция хэлэнэ. hүүлээрнь иигэжэ хөөрэбэ:

— 1 килограмм мяхан 16—17 мянган лиртэ (8—9 түхэриг), 1 килограмм хилээмэн 2 мянган лиртэ (1 түхэриг). Гүрэнэй үмсын саадууд бии. Хүүгэд 6 наhатайдаа hургуулида ородог. Эхин hургуулида 5, дунда hургуулида 4 жэл hурадаг. Тиигээд лэ гимназида, научна лицейдэ ородог. Тэрэниие дүүргэхэдээ, университедтэ орохо эрхэтэй болодог. Эхин, дунда hургуулинуудые, гимнази дүүргэхэдээ, шалгалтануудые тушаадаг. hургуулида «эрхим» гэhэн сэгнэлтэ 10 балл, университедтэ —30 балл юм. Ном үнэтэй. Медицинскэ хангалга. Гүрэнэй больницада эм домынь мүнгэтэ. Үмсын больницада аппендицит отолуулхадаа, 1 миллион лир түлөөд, үшөө хэбтэhэнэйхиие гэжэ түлэхэ хэрэгтэй.

Удаан хүлеэгдэhэн Рим: эртэ урдын, hэргэн хүгжэлгын үе сагай ба мүнөөнэй хото. Флоренци шэнги, алхам хэхэ бүхэндэш, ямар нэгэн бэлигтэнэй бүтээл.

Хотын түб болохо Венециин талмай, эртэ урда сагай Римэй түб — Форум, Колизей, Ватикан, Ватиканай музей, дэлхэй дээрэхи эгээл томо католическа собор — Петр гэгээнэй hүмэ. Газарай нюруухаа 132 метр үндэртэ бодхоогдоhон хоёр дабхар оройнь Микеланджелиин проектээр бүтээгдэнхэй. Мүн лэ тэрэнэй гараар бүтээгдэhэн «Мадонно».

«Унита» газетын редакцида уулзалга болобо. Газетын редакторнуудай нэгэн Карло Риккини газетэ тухайгаа hонирхолтойгоор хөөрэбэ, Италиин компартиин мэдээжэ ажал ябуулагша Энрико Берлингуэр гэhэн альбомнуудые дурасхаал болгон бидэндэ бариба.

Сикстинскэ капеллэ... Гурбадурбэ алхаад, өөдөө харахадаа, ямар нэгэн гайхалай, бахархалай мэдэрэл тархиием манатуулаад, бутаран халуу бурьяhаар хүлнүүдэйм ула хүрэтэр ябашаба. Теэд тэрэ дээрэ юу хараабиб гэжэ нэгэ үгөөр хэлэхын аргагүй. Хүнүүд, хүнүүд, үй түмэн тэдэнэй хуби заяан, харилсаан. Эдэ бүгэдэ бүрэнхышэг хүшэгөөр далдалагданхай мэтэ. hайнаар адаглаха бүрим ягаан, hүлэмхи хүхэ, шара улаан, хүри ногоон, үнгэнүүд тодоржо эхилбэ. Микеланджелын үндэр дээдын бүтээлые хомхойгоор шэнжэлнэб. Зураг бүхэниинь танил. Эдэ олон хүнүүд... Хүн бүхэниинь өөрын бодолтой, сэдьхэлэйнь хүдэлөөсэ наринаар, үнэнөөр зураглагданхай. Энэ томо захатые хоёр нюдөөрөө жарган хаража, тэрэниие байгуулhан бэлигтэнэй агууехэ уран шадабарида hүгэдэн hөөргөө эрьелдэн, эрьелдэн тэндэhээ гараа hэм.

Үглөөдэрынь Римэй уласхоорондын «Фумичино — Леонардо да Винчи» гэжэ аэропортhоо ИЛ-62 түхэлэй самолёдоор Москва руу зорибобди. Баяртай Рим. Баяртай Итали...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Санта Крочеын hүмэ (Флоренци). 2. «Унита» газетын редакторнуудай нэгэн Карло Риккини (зүүн гарhаа).

Авторай фото.

(Түгэсхэл. Эхиниинь июлиин 10-най номертo).

МОСКВА'86 · ҺАЙХАН ХҮСЭЛЭЛЭЙ НААДАНУУД

ҺАЙХАН ХҮСЭЛЭЛЭЙ НААДАНУУД

Июлиин 8-най байдалаар дэлхэйн 74 ороной түлөөлэгшэд hайхан хүсэлэлэй наадануудта хабаадахаяа Москва ерээд байба. Мүрысөөнэй түрүүшын табан үдэрэй хугасаа соо дэлхэйн 4, Европын 1. национальна 46 рекорд тогтоогдоhон байха юм. 931 журналист хэблэлэй түбтэ хүдэлнэ.

Олон оронуудай журналистнууд иимэ ехэ наадануудта хабаадажа байhан элитэ мэдээжэ бүлэг спортсменүүдтэй, айлшадтай энэл үдэр хэблэлэй түбтэ уулзаhан байгаа. Дэлхэйн спортын ододто американ хүнгэн атлет Вилли Бэнксын хандаhан уряае дэмжэжэ, «1986 оной hайхан хүсэлэлэй наадануудта хабаадажа байhан атледүүдтэ зорюулагдаhан декларацида» гарэа табихые тэдэнэр дурадхаба.

Хүнгэн атлетикын мүрысөөнүүд спортдо дуратайшуулые ехэтэ hонирхуулна. Иллинойс штадэй Сент-Луис хотын 25-тай негр спортсменка Джекки Джойнер эхэнэрнүүдэй дунда долоон зүйлөөр мүрысэхэдөө, дэлхэй дээрэ түрүүлэн 7148 очко абажа, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтосбо. Тиихэдэ тэрэ ГДР-эй түлөөлэгшэ Сабине Петц гэгшын туйлалтые 202 очкогоор үлүүлбэ.

10 километртэ ябагаар ябалгын мүрысөөндэ Австралиин түлөөлэгшэ Керри Сэксби амжалта туйлаа. Тэрэ энэ зайе бултанhаа түргөөр гаталба. Эндэ 45.33 минута саг харуулаа. Хитадай спортсменка Гунь Пин хоёрдохи hуури эзэлээ. Чебоксарын түлөөлэгшэ Александра Григорьева бронзо медаляар шагнагдаба.

Эхэнэрнүүдэй дунда үндэрые харайлгын мүрысөөн мүн лэ шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Болгариин спортсменка Стефка Костадинова 203 сантиметр үндэрые харайжа эрхимлэhэн байна. Дэлхэйн рекордсменка Наталья Лисовская 21,37 метртэ ядро түлхижэ, чемпионка болобо. Москвагай атлет Галина Чистякова 727 сантиметртэ утые харайжа, түрүү hуури эзэлээ. Гэбэшье тэрэ энэ үрэ дүнгөөрөө сэдьхэлээ ханабагүй.

Киров хотын Николай Дегтярев 10 зүйлэй мүрысөөгөөр 8.322 очко абажа, илалта туйлаба.

Урга тулажа харайлгаар дэлхэй дээрэ хэн эрхим түрүү гээшэб? — гэhэн асуудалда Сергей Бубка энэшье удаада тобшо харюу үгэhэн байна. Донецк хотын 22-той студент 585 сантиметр үндэрые харайжа, hайхан хүсэлэлэй наадануудта шүүжэ гарабашье, гансаараа тэмсэлээ үргэлжэлүүлhэн байгаа. Тиин 601 сантиметр үндэрые харайха гэhэн зорилго урдаа табиба гэжэ стадион дээгүүр соносхогдоходонь, стадионой трибунануудта суглаphан 30 мянган хүн амяа даран hууба. Иимэ үндэрые гаталан дабажа, дэлхэйн рекордые нэгэ сантиметрээр үлүүлхэдэнь, фото, кино болон телерепортернууд тэрэниие хүреэлшэhэн байгаа.

Энэ хадаа минии спортивна намтарай ээлжээтэ хуудаhан болоно гэжэ Сергей Бубка ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. Энэ рекордые июлиин 9-дэ үйндөө хүрэhэн Виталик хүбүүндээ бэлэглэбэб гэжэ Сергей мэдүүлээ. Дэлхэйн нэгэдэхи номерой харайгшые алтан медаляар шагналгын баяр ёhолол уласхоорондын hайн дуранай хүнгэн атлетикын, федерациин президент Примо Небиоло болон Уласхоорондын олимпийскэ комитедэй президент Хуан Антонио Самаранчын гүйлтаар мүрысөөнэй түгэсхэлэй үдэр болотор хойшолуулагдаба. Ушарынь юуб гэхэдэ, улам олон хүнүүд энэ ёhололые хараха ёhотой. МОК-гой президент алтан медаль Бубкада барюулха юм.

5 мянган метрэй урилдаанда Ольга Бондаренко (СССР), дабалтануудтай 100 метрэй урилдаанда Йорданка Донкова (Болгари), 200 метрэй урилдаанда Памела Маршау (США) гэгшэд илалта туйлаба.

(ТАСС).

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ зох[...]

Михаил Жи[...]

САГААН ТАХЯА

(РОМАНҺАА ХЭҺЭГҮ[...])

— Харин дайсадhаа Эхэ ороноо сүлөөлхэеэ ерээт. Бидэндэ нэгэл дайсан бии. Зүб, зүб. hайн гээшэ, hайн. Та тайжашье hаа, ёhотой монгол байнат,— гэжэ хашамал бүдүүн хоолойгоор Хасбаатар хэлээд, баабгайн hабар шэнги мантан гараа Сүхэ-Баатарай мүр дээрэ табиба.— Энэ нүхэр манай арадай жанжан. Хөөрэлдэ. Урбаа hаа, энээниие эдихэш!— Хасбаатар томо нюдаргаяа харуулба.

— Сумьяа тайжа, минии туhалагша Хасбаатарhаа бү айгты. Харахада шэрүүншье hаа, эльгэ нимгэн хүн юм. Тулалдаанда шархатаа hаатнай, энэ нүхэртнай түргэн эмшэлхэ.

Тайжа маhайшаба.

— Эмшэ лама Хасбаатар, гансал үгытэйшүүлые эмшэлдэг хүн тухай олыел дуулаhанби. Үшөө шононуудай добтолходо, удамаршыень бажуужа алаад, бэшыень ташуураар сохижо намнаа гэжэ хэлсэдэг. Тэрэ хүмнай энэ гээшэ гү? Баахалдайешье бажуужа алаха нүхэр лэ!

— Зүб, зүб, тайжа. Энэл даа манай баатар!

Сумьяа тайжа дүтэлэн ерээд, жанжанда иигэжэ элидхэбэ:

— Жанжан Сүхэ-Баатар, би хоёр пулемёт hомотойгоорнь асарааб. Теэд буудажа шадаха хүн манай дунда үгы.

— Минии туhалагша Мягмар дарга пулемет гээшыешь hайн мэдэхэ хүн даа. Тэрэмнай шинии сэрэгшэдые дааган буудажа hургаха.

ҮХЭР бууда сэрэгшэдые hургахаар нүхэдэйнь эльгээhэн буряад хасагhаа Сүхэ-Баатар иигэжэ асууба:

— Ехэ дайнда шархатаа гүш?

— Немец hомоной түгдэрхэй хүл соомни бии. Арбан зургаан ондо тиимэ юумэн болоо.

— Николай хааннаа шагнал абаа гүш?

— Солдадай хоёр хэрээhэ, медальнуудые...

— Ёhотойл баатар хаямши! Мэргэнээр буудадаг гүш?

Үхэр буушан миhэд гэбэ.

— Зай, зай. Мэргэнээ, нүхэр, харуулал даа! — гэжэ Сүхэ-Баатар энеэбхилбэ.— Тэрүү тэрэ hөөг бургааhа харана гүш? Тэндэ дайсанай пулемет бии гэлэй. Нэгэл hомоор hалгаажа шадаха гүш?

— Туршаял даа,— гэжэ артиллерист гартаа нёлбобо. Үхэр бууга дары түргэн hомолоод, зүүн нюдэеэ анин шагааха зуураа, хамар дороо юушьеб гүбэрбэ.

— Тарни уншана гүш? — гэжэ Сүхэ-Баатар энеэбэ.

Үгы. Хоорондохи зайень хэмжэжэ тоолоноб.

Сүхэ-Баатарай нюдэеэшье сабшажа үрдеэдүйдэ, шэхэ дүлиирмэ абяан гарашаба. Урагшаа харахалань, үнеэхи hөөг бургааhаниинь үзэгдэбэгүй.

— Оо, энэмнай даа! — гэжэ жанжан гайхаба.

Үхэр буушан урматайгаар маhайн энеэбхилбэ.

— Хэрээhэ, медальнуудые дэмы бэшэ үгеэ!

Дохолон артиллеристые сэрэгшэд тойрошобо.

Дүтын майлын саанаhаа хүхэ туг намилзан харагдаба. Хазаар моритой хүнүүд гүйлгэлдэн гараба.

— Сайн ноёной аймагайхид иимэ тугтай юм,— гэжэ Сүхэ-Баатар гүбэрбэ.

— Хоёр зуугаад хүн.

— Үсөөн бэшэ.

Ерэhэн отрядай дарга жанжан Сүхэ-Баатарта дүтэлбэ.

— Жанжан, манииe түмэндөө абыш даа.

— Бэрхэнүүдтэ. Ерэhэнтнай болоо.

— Жанжан, би юрын малшанби. Сэрэгые ударидажа шадахагүй намайе даргаар hунгаа. Манаа hургыш даа, жанжан.

— Энэш hаалта бэшэ. Хүсэлэнгэйл байгаа hаа... Дүршэлтэй командирнууд манайдаш бии. hургаха даа.

Ерэhэн хүнүүд муухан хубсаhатай. Олонхинь хахархай гуталтайнууд. Модон хүйтай хутаганууд даалимба бүhэнүүдтэнь hүйбадаатай. Урданай эмээлнүүд, сахюурта буунууд, бирдаанханууд, дробовигууд... Зүгөөр эдэ хүнүүд бултадаа залуу, хүдэр бэетэй. Хүхюутэй. Хоорондоо шог зугаа хаялсана, дуу дуулалдана.

Гушан градус хүйтэн байн гэhээнь, олонхинь тархи нюсэгэн. Зариманайнь муухан малгайнууд гэдэргээ унагаагдажа, нюрган дээрэнь хэбтэнхэй, нариихан hурта үлгөөтэй.

— Иимэ хүнүүдтэйшни ямаршье бордоhон, жабар сооогүүршье тулалдаанда оромоор хаш даа —гэжэ Сүхэ-Баатар баяртайгаар хэлээд, мориёо штаб тээшэ залаба.— Хасбаатар гуай, дайсадаа нэгэ бага хазаад абаха сагнай ерээ. hүүлдэнь шиидхэхы байлдаанда орохобди.

— Танда эли ха юм, жанжан.

Ерэhэн партизануудай дундаhаа муухан хубсаhатай нэгэ хүн Сүхэдэ дүтэлбэ:

— Сайн байнуу, жанжан.

Бодо ламые Сүхэ-Баатар арай шамай таниба.

— Бодо! Ши гүш? Хаанаhааб-ши? Үргөөhөө гүш?

— Тиимэ. Бароной hабарhаа арайхан мултарааб. Саазалуулха болоод байтараа...

— Манай нүхэд яаhан бэ? Жамьян, Хатан Баатар Максаржаб, Дамдинсүрэн амидынууд гү?

— Жамьян, Хатан Баатар Максаржаб түрмэhөө гараа. Дамдинсүрэниие мэдэнэгүйб.

— Тэдэ ородуудые мэдэхэ гүш? Дуулаа hэн гүш: Кучеренко, Гембаржевский, Кондаков, Разин...

— Тэдэнииешь аймшагтай муухайгаар барон сазалаа. Хэлэмни эрьелдэнэгүй...

— Эмшэн Цыбиктаров?

— Хүн зоной хараhаар байтар, хүл гарыень таhара сабшаа.... Арад зон зэбүүрхэжэ, түйлдаа хүрөө. Шамайе хүлеэнэ, жанжан.

Сүхэ-Баатар моринойнгоо гэнтэ собхортор ташуурдаад, хадануу тээшэ гүйлгэшэбэ...

Нюдэнэйнь урда — ород нүхэдынь... Кучеренко, Гембаржевский, Кондаков, Разин... Үртөөгэй залуу улаашан Үргөөгэй харгыгаар доктор Цыбиктаровые шэрэжэ ябана. Тэрэ эмшэниинь Карл Маркс, Ленин тухай хөөрэнэ... Энэ Кучеренкэтэй танилсуулна... Үргөөгэй большевигүүдтэй хахасан тараhаниинь элихэнээр нюдэндэнь харагдана...

Доктор Цыбиктаров аалихан шэбэнэнэ: «Минии нүхэр, үнэн сэхэ Сүхэмни, зүб лэ харгыда гарааш...».

Эдэ бүгэдэ гэнтэ үгы болоод, мананда халхалагдашахадал гэбэ. Сүхэ-Баатарай зүрхэн шэмшэрэн үбдэбэ. Хоолойдонь тулажа ерэhэн хатуу бүлхи арай шамай залгяад, шадал хүрэхысэ хашхарба:

Нүхэдни! Таанадые хэзээдэшье мартахагүйбди!

САГААН Тахяа жэл ябажа байна. Арадай партиин гэшүүдые Ударидан хүтэлбэрилhэн Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой эршэтэ ажаябуулгын ашаар Халха Монгол орон үзэгдөөгүй түүхэтэ үйлэ ушарнуудай үүдэндэ ерэнхэй.

Сүхэ-Баатар партизан отрядуудай урда дүлэтэ үгэнүүдые хэлэнэ:

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Тэжээл бэлэдхэлгын габшагай hара республикадамнай эхилбэ» — суглуулбари. Хотынхид — хүдөөгэйхидтэ. «Парторгтой, үгэеэ ойлголсоно аабзабди даа» — А. Праведниковай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда. Партийна ажабайдал: эхин организацинуудай ажал хэрэгүүд. «Хүтэлбэрилхэ уялгатай» — Н. Деминой статья. «Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сагай үргэлжын комиссинуудта» — шиидхэбэринүүд. «Шүүмжэлэл аша нүлөөтэй байха ёhотой» — П. Натаевай шэнжэлэл.

Гурбадахи хуудаhанда. Дээдэ hургуулиие хубилган шэнэлэлгын проектые зүбшэн хэлсэнэбди — С. Никифоровэй статья. «Монголой Ара-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ— 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская—2-33 61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография [...]ственного комитета Бурятской А[...] делам издательств, полиграфи[...] ной торговли г. Улан-Удэ ул. Ле[...] Н-03553. Заказ № 160. Индек[...]